

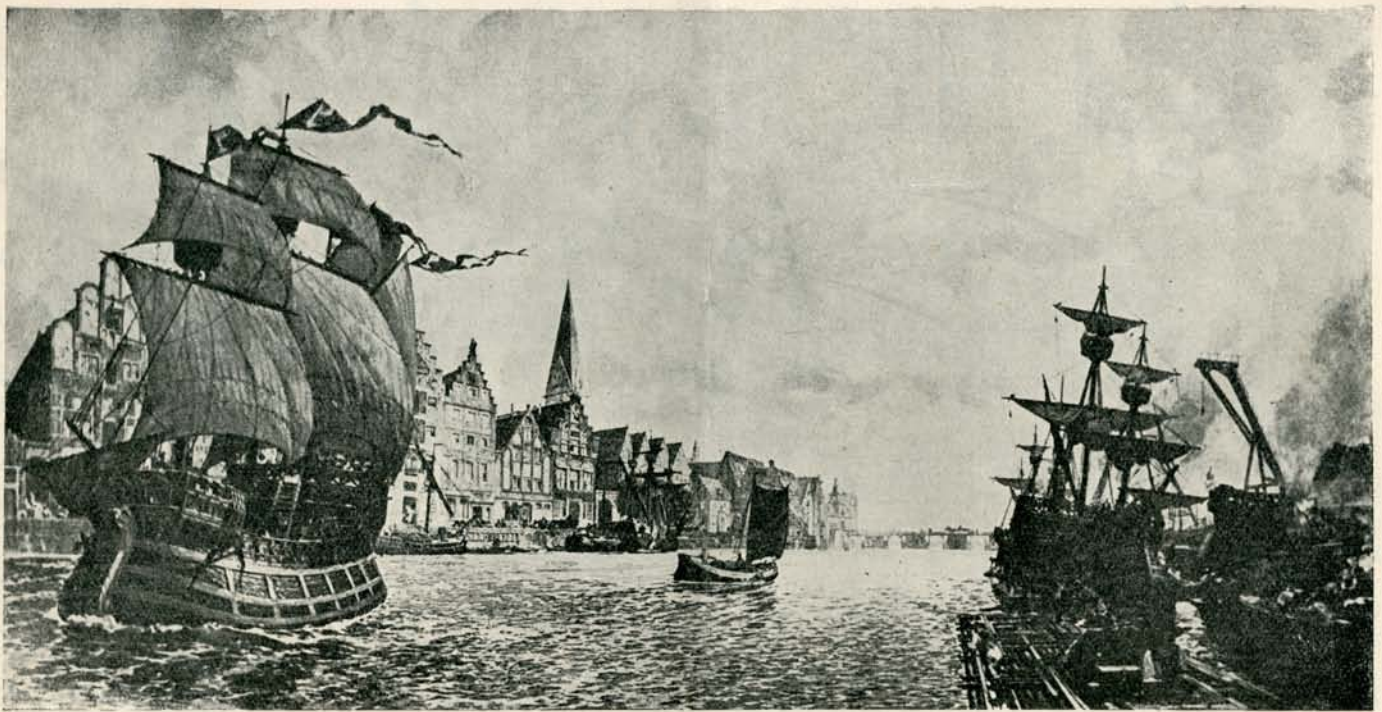
KÉPES HÉT

SZÉPIRODALMI HETILAP

Mária Kristus kereszete alatt

(Albrecht Dürer rajza)

Kikötők hajdan és most. Befutó hajók a brémai kikötőbe — kétszáz évvel ezelőtt. A régi festői szépség helyét ma a gigantikus gépek monumentalitásának szépsége foglalta el. A „Columbus”, a legnagyobb német óceánjáró befut a brémai kikötőbe.

ÁLMOKHÁZA

Regény - Jnta: *Hellai Jenő*

(12)

— Maga hasonlít arra a fekete asszonyra...

A lány megborzongott:

— A barátnőm is mondta... Nem tetszett ismerni azt az öreg századost?

— Nem.

Megint elnémultak. Kényelmetlen, nehéz csönd ereszkedett a szobára. Akadozó, hangos lélekezésük hallatszott csak. Karmel félszszemmel a lányra pillantott, látta, hogy az kerüli a tekintetét. Egyet gondoltak mind a ketten.

Karmel fölugrott, az asztalhoz sietett, vizespohárba töltötte a konyakot és egyszerre fölhajította. Aztán újra töltött. Leintette a lány ijedt mozdulatát:

— Ne féljen, nem iszom le magamat. Megszoktam. Maga nem iszik? Igyon!

A lány huzódozott az italtól:

— Nem szoktam. Csak a vendégeknek tartom...

Karmel kiitta a második poharat is. Agyában megint hallotta azt a végzetes zugást, hirtelen fölesuklott benne utolsó tizenkét órájának minden rémsége. Ráförmedt a lányra:

— Igyál! Bolond! Ne félj, nem öllek meg. Magamat sem. Pedig talán ez lenne a legbölcsebb. Ugy, ahogy ma délután az öreg százados meg a fekete asszony... De még nem ismerlek, nem tudom, te vagy-e az, akinek el kell jönnie? Ne bámulj rám úgy! Nem vagyok örült. Mit érsz velem, ha megmagyarázom is? Hiába mondom neked neveket. Tudod, ki volt dr. Szebeni Virgil? Ugy-e, nem tudod. Ma délelőtt az állatkertben találkoztam a vakkal. Ugy-e, nem ismered a vakot? És Iczky grófnét sem ismered és álmodban nem látogat meg a porcellán-asszony. Akkor hát mit akarsz? Feküdj le és aludj! Velem ne törődj!

Elfáradt, elszöndesedett, körülnézett, a lányt kereste.

Az sikitásra tátott szájjal az ajtóhoz menekült már. Intett neki:

— Jöjjön vissza! Bátran. Ez semmi... nem fontos. Elintézetlen ügyek. Néha eszembe jutnak. Majd elintézem. Már elhatároztam. Akkor megszabadulok tőlük. Tudja, repülő voltam... lezuhantam... nem fontos. Egy fontos csak. Aludni szeretnék. Mondtam már az uccán is. Aludni. Maga az ágyban, én a diványon, vagy... Reggel fölkelek és lakást keresek. A garniba nem megyek vissza. Itt maradok, amíg lakást találok. Ha fél tőlem, menjen a barátnőjéhez aludni... vagy menjen maga a garniba, hiszen szokott odajárni. Adok magának pénzt. Hangyácska! Jó név. Itt a pénz Hangyácska, tegye a többihez...

Elővette tömött pénztárcáját és egy pár nagy bankót tett az asztalra. Hangyácska fölesillanó szemmel nézte:

— Mennyi pénz!

Karmel elnevette magát:

— No látja! Én nem félek attól, hogy kirabol. Holnap is ennyit kap. Mindennap, amíg itt vagyok... Ez jó szoba. Kedves, barátságos, világos, meleg. Az ablakon függöny van. Tudja mióta nem aludtam függönyös szobában? A régi szobám a gyárban volt, a XVI. számú raktárban. Akarja tudni, ki vagyok? Szaladjon át a garniba, Valamivics majd megmondja.

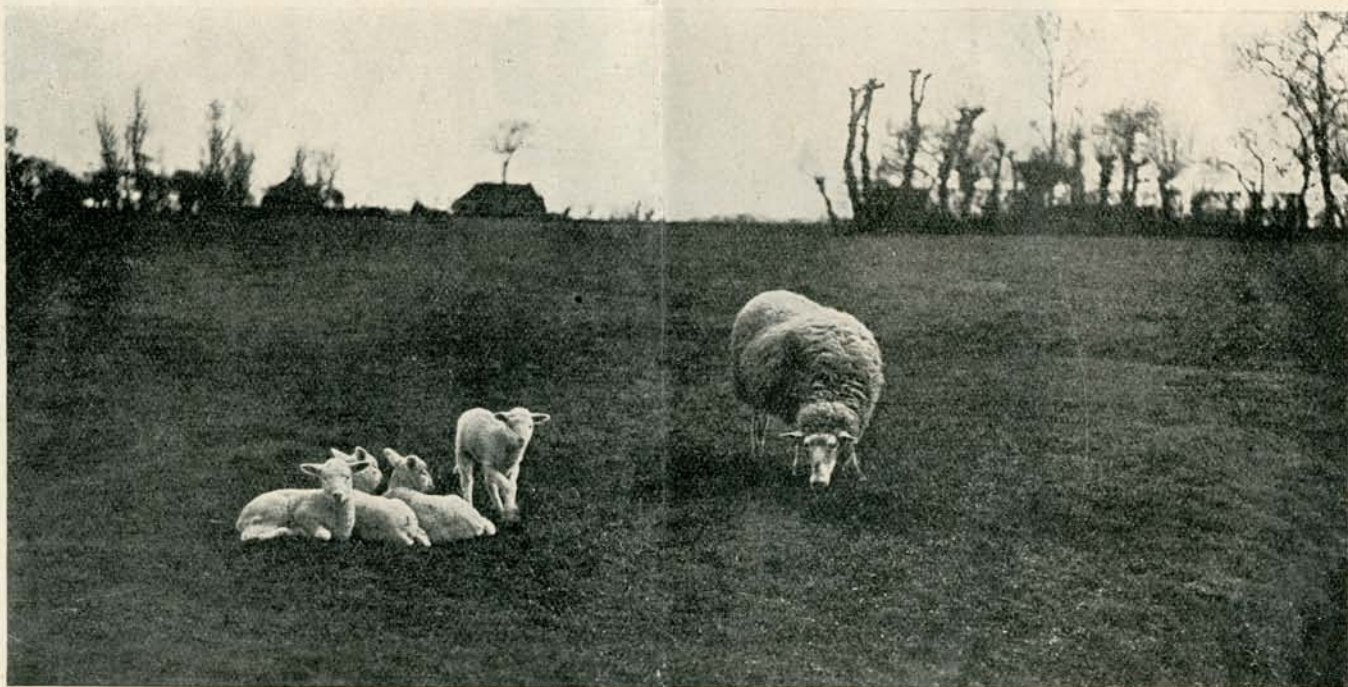
Hangyácska eltette a pénzt.

— Nem félek. Itt maradok. Vigyázok magára.

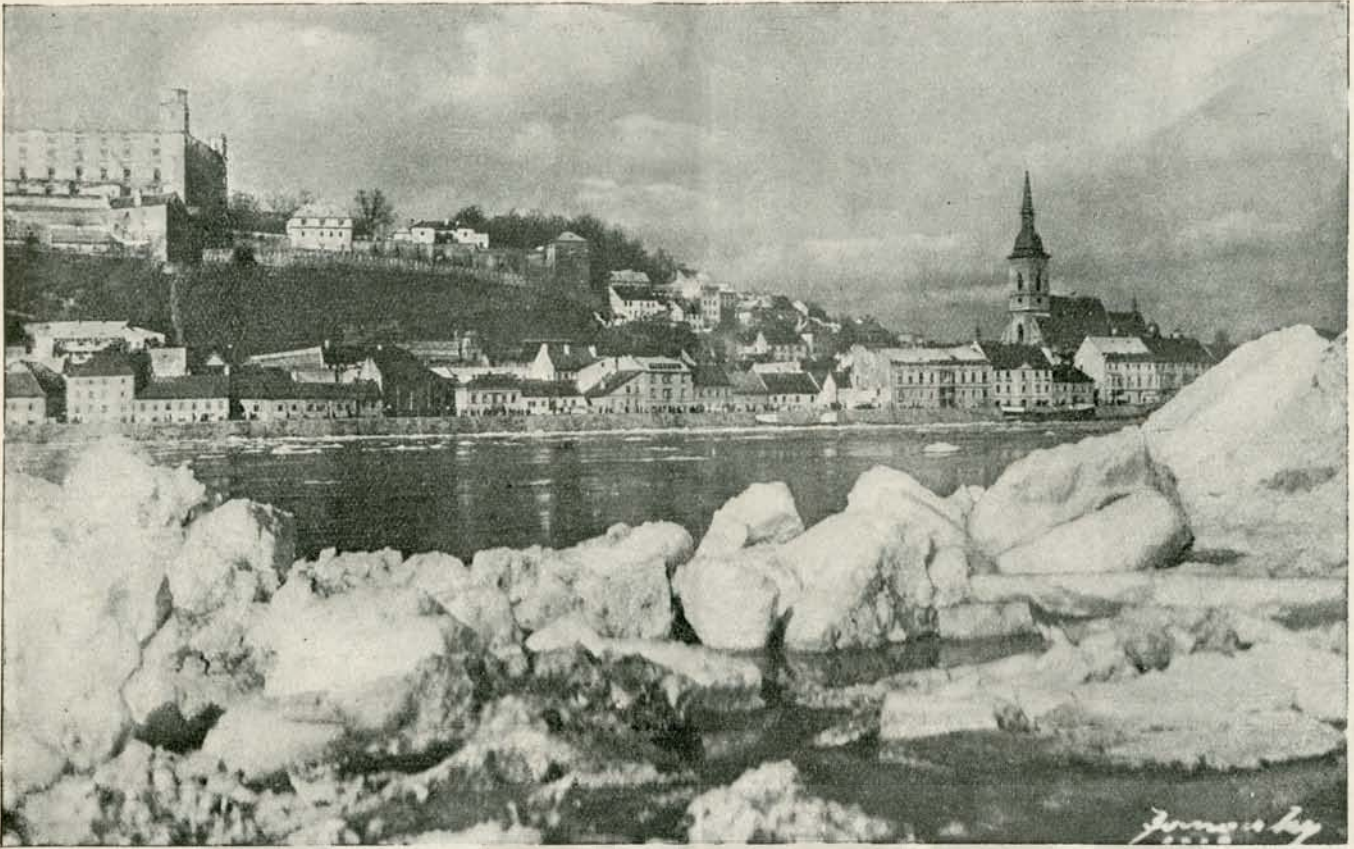
— Köszönöm. Jó éjszakát!

Odament a diványhoz, ruhástul végigdőlt rajta és a falnak fordult. Azontul még a léleketét sem lehetett hallani.

Hangyácska meggyújtotta az ágya mellett álló kis éjjeli lámpát. Egy-két hasáb fát dobott még a tüzre, gon-

Kedves husvéti kép. Bárányok egy szlovenszkói legelőn.

Jégtorlaszok a Dunán, Pozsony előtt.

dosan visszarakta a szekrénybe a konyakot meg a cigarettát, elfordította a villanykapesolót, azután levetkőzött és lefeküdt. Eloltotta a kis éjjeli lámpát is.

— Jó éjszakát! — mondta halkán, már a sötétségben.

De nem kapott rá választ. Nyitott szemmel, mozdulatlanul feküdt. Elaludni nem mert. Még mindig ijedezett, nátha a titokzatos vendég azt várja csak, hogy elaludjon... és álmában megöli? És reménykedett is egy kicsit... ez a furcsa, félelmetes katona talán mégis csak odabujik majd hozzá, megöleli és akkor tökéletesen megenyhül és fölolvad és olyan lesz, mint minden más rendes ember, nem kell többé félni tőle, szeretni lehet. Talán tudná szeretni. Vajjon alszik-e a diványon? Nem mozdul. És talán mégis ébren van, gondolkozik... min gondolkozhat? Talán megbánta már ridegségét... de szégyeli magát, nem mer még... majd később... várjunk! De hiába várt... Azután mégis csak elálmosodott és mégis csak elaludt.

Amikor reggel fölébredt, a divány üres volt. Karmel ott aludt az ágy előtt a földön. Hátraszegett fejjel, mereven kinyújtott, keményen egymáshoz szorított lábbal, mintha haptákban ülne, szakasztott úgy, ahogy az öngyilkos százados.

Csak jobbjáról hiányzott a revolver és balkezéről a keztyű.

ELSŐ FEJEZET

november 14.

„Régi diványom, régi íróasztalom, régi lámpám!
Százszor abbahagyott régi naplóm!

Most folytatom. Valamivel agyon kell ütnöm az időt. Nem állhatok egész nap az ablakban. És most éjjel van. Nem tudok aludni. Amióta betettem lábamat ebbe a lakásba, nem hunytam be a szememet. Rettenetesen izgatott vagyok. Nem tudom, örüljek-e vagy reszkessek?

Hogyan kerültem ebbe a lakásba? Ki vezetett ide?

Az ablakhoz megyek és átnézek. De nem látok semmit. Odaát sötétség van, a gyermekek alszanak. Majd

reggel! De ha a gyerekek alszanak, nekem is aludnom kellene.

Lefeküdjek? Ugyis hiába fekszek le. Így lesz ez ezután mindig?

Már csak azért is le kell írnom mindent, hogy ellenőrizhessem, mi történik velem. Olyan szórakozott vagyok! A zuhanás óta.

Vajjon ide is utánam jön-e a vak?

Milyen kusza irás! Ezeket a reszkető betűket, ezeket az ide-oda cikázó sorokat őrült írta. Összehasonlítom régi írással: milyen nyugodt, férfias, egészséges betűk! Milyen józanok, megbízhatók! A háboru előtt nem ittam.

Miért történnék velem ilyen furcsa dolgok? Vagy mindenkivel így játszik a véletlen? És ez a sok véletlen nem inkább jól kitervezett, alattomos szándékossága-e valamilyen titokzatos erőnek, hatalomnak, amely ellenem tör? Miért?

Résen kell lennem. Föl kell jegyeznem mindent. Pontosan, hiven. Nem szabad megfélelkezni a legkisebb részletről sem. Hátha éppen az fontos? Az orvos is megkért arra, hogy irjak le mindent, ami eszembe jut. Ugy, ahogy eszembe jut.

Tegnap délután voltam nála. Amióta elmentem a garniból, folyton zug az agyam. Még nem vittem virágot dr. Szebeni Virgil sírjára, két napig szaladgáltam, amíg végre ráakadtam erre a lakásra. Ma reggel lehozták butoraimat a XVI. számú raktárból. Ugy ahogy berendeztük ezt az egy szobát. A másik három üres még. Valamivics, aki személyesen hozta el holmimat a garniból, megígérte, hogy olcsón szerez szép régi butort, szőnyeget. Be kell mennem a bankba is.

A házmesternét nem szeretem. Jól emlékszem még a régire, mosolygós, kedves, kövér asszony volt, olyanféle, mint Lujza nővér. Ez az új alázatos, de gonosz. Egyelőre ő takarít rám, de mihelyt jóra való inast találok... Ez a Valamivics ügyes fickó, mindenhez ért.

Magyar parasztlányok husvétii ünneplőben.

Két óra. Az ablakhoz megyek. A gyerekek nyugodtan alszanak.

Megpróbálom...

Karmel fölállt az íróasztal mellől és még egyszer kinézett az ablakon. A sötét uccában egy kopott régi berkaszárnya élettelen ablakai néztek farkasszemet vele. Egy pillanatig mohón meredt rá a sötétségre, mint valami fekete folyadékra, amelyet ki kell innia, hogy megláthassa mi van mögötte. Aztán összehuzta az ablak függönyét és leült a kályha mellé. Onnan nézte új szobáját, régi butorait, a sarokban álló ágyát, diványát, kopott selyempárnáit, képeit a falon. Ott lógott vívőkészlete is, amelyet gyerekkorában kapott édesapjától. A szoba igen nagy volt, az az egy pár butor, amely szerényen meghuzódott a falak mentén, nem sokat mutatott benne. Frissen beresztett padlóján a szőnyegek úgy festettek, mint ekzotikus államok hosszukás, tarka bélyegei egy ajánlott levél nagy sárga borítékán.

Két napig lakott Hangyácskánál. Nem ivott többé, korán lefeküdt, nem mozdult el a diványról. Hangyácska belenyugodott már abba, hogy cselédje legyen csak. Nem kellelte magát. Reggel is, este is teát főzött neki a spirítusmasinán.

Karmel korán kelt, egész nap lótot-futott. Tíz üres lakást is megnézett, de egyik sem tetszett neki. Hangos, nagy házak harmadik, negyedik emeletén voltak ezek a lakások, kíváncsi folyosók vezettek hozzájuk. Szédült, amikor lenézett az udvarra és az volt az érzése, hogy menten lezuhan. Ezeket a címeket Valamivicstől kapta, talán azért is huzódzott tőlük. Inkább taláalomra járta a várost, nézelődött, kérdezősködött, az újságok apróhirdetéseit bujta. „Négyszobás urasági lakás, első emeleten,

minden kényelemmel, közel a Városligethez“... így került a lármás Szondy-uccába.

Lassan, szórakozottan ballagott, csöndesen fogyasztva a házsámokat... 16... 24... messze volt még a céltől! Egypárszor ismételte magában a címet: 100, b)... 100, b)... közel a Városligethez, első emelet, minden kényelem. És közönyösen bámult egy pár piszkos gyerekre, egy földszintes kis vendéglő félrekapott tetejére, amely olyan hetykén ült, mintha a ház maga is berugott volna a kocsmáros borától. Találkozott egy üres targoncával, két kóbor kutyával és egy düledező „szállodá“-val, amelyet köldökig a földbe sülyesztett már az idő. Csodálkozva meredt egy borbély cégtáblájára, amelyről egy diszmagyarba öltözött, hullámos haju, fekete bajuszos gavalér minden ok nélkül lenézte a polgári járóelőket. A szürke háztömbök fakó ablakain a szegénység könyökölt ki és hátul, a láthatatlan alkóvok füledt sötétségében könyörtelenül irtották egymást a külső Terézváros mozgalmos életének legelszántabb harcosai: az ágyrajárók és a poloskák.

Karmel érdeklődése egy-egy ilyen fölrezenés után nyomban elernyed. Az életbe való egy-egy pillanatnyi bekapcsolódás után rögtön elmosódott előtte mindaz, amit látott. Házak, emberek, gázlámpák egyformán beleolvadtak, elszintelenedtek, belevesztették egyéni képüket abba a ködbe, amely a kórház óta ránehezedett. Kábult révedezésének párái sűrűsítették ezt a ködöt, álmok és emlékek nyüzsögtek benne, összefonódtak és birkóztak a valósággal. Ebben a viaskodásban mindig a legerősebb, a legfrissebb: a valóság maradt alul. Elmúlt, eltűnt, Karmel akkor fogadta csak be, amikor az emlék koldusgunyájában kopogtatott be hozzá.

Szép Heléna ellopózik az alvó Menelausztól, hogy Párishoz siessen a megbeszélt találkára. (Jelenet Korda Mária egyik legújabb filmjéből.)

Most is hamar visszasülyedt ebbe a ködbe, nem tudta már hol jár, hová akar eljutni, csak ment a gép tudat-
talanságával és az alvajáró biztonságával. Lelke nem tar-

tott lépést testével, hol előtte szaladgált, hol messze mö-
götte kullogott.

(Folyt. köv.)

ÁZSIA PALETTÁJA

Tagadhatatlan, hogy a kínaiak és japánok még mindig olyanok nekünk, mint különös írásjeleik, a hieroglifek, amelyekről nem tudjuk, milyen lelki képeket vetítenek és milyen gondolatok tükröképei. Mint a hieroglifek előtt, úgy áll meg az értelmünk, az európai értelem, amikor a kínai vagy a japán nép életébe, lelkébe akar belelátni. Minden költészet vesztit tűzéből tolmácsolásban s valószínű, hogy mindaz, ami japánból vagy kinaiból európai nyelvekre átültetődött, csak halványan tükrözi azokat a ragyogó tűző szépségeket, azt a leheletszerű, csodálatos

misztikumot, amelyből ennek a két népnek költészete összetevődött. Egy idegen szellem, amelynek bölcsességéről, szépségéről, misztikumáról csak sejtelmek vannak. Mert a szó, a beszéd, amilyen gazdag tud lenni, olyan szegény lesz, ha fordítják, s egy másik nyelven kell érthetőnek, frissnek lennie. Nem csoda hát, hogy a japán és kínai képzőművészeknek és különösen a ma művészeinek tárlata úgy vonzza mindazokat, akik művészet, szépség és távoli népek iránt érdeklődnek, mint a virágok illata s édessége a méheket. A művészi élmények s szenzációk megkevesebbednek mindenki körül, aki ebben az életben egy kicsit körül nézett s az igazi művészet értékeihez egy kicsit közel jutott. Azért szenzáció és primár élmény a kínai és japán képzőművészek kiállítására elmenni itt

Prágában, beszédjüknek nem tudjuk nyitját, de amit ecsettel, tussal selyemben és fában elmondanak, az világos, a závarokkal nem kell bibelődni, csak éppen ki kell nyitnia az embernek a szemét.

Az európai képzőművészet középpontjában ott áll az ember, az ember élete, szenvedése és halála, s a művészet, amely az ókortól az ujkorig Krisztus köré épült, a ke-

resztény misztériumban, az élő, a vérző, a halálba korbácsolt embert fejezte ki. Ezenél az ázsiai művészeknél az ember nincs az előtérben, a természet nagy, hatalmas ölen a parányi virágok és az égbenyuló sziklák között ott él az ember is. A filozófus, a bölcselő, az egyszerű ember az ő kicsiségében a természet nagyságával szembehelyeztetten, az emberi gondolat törpe volta és nehézkes szárnyalása a világmindenség tökéletességében. A legtöbb kínai képen nincs is perspektíva, legalább a mi fogal-

maink szerint nincs, a kép nem mélyül, nem így adja ki a távlatot, hanem egymás fölé vannak festve, építve a dolgok, mintha csak így lépcsőzve a látást igyekezne fölfelé a művész a mindenség urához, kitől minden ihlet és szépség és kifejezés utáni vágy adatott.

A japán művészek képein oly elevenek a színek, a zöld olyan zöld, az ég kékje oly kék, mint amilyen zöld a fü a mezőn, amilyen kék az ég nyáron, minden szín oly valószínűs, oly élő és mégis a kép úgy hat, mintha el volna vonatkoztatva az élettől, távoli, mint a mesék. A tárlat összességében akár illusztráció lehetne egy vaskos, végtelenül finom, nemes szellemű, káprázatos és elálmósító mesés-könyvhöz. Olyan finomságok vannak itt, amelyek csak fantáziában, csak álomban fordulhatnak elő, képzeletben elszuhanó képek lerögzítve. Engem egy Pi. K. T. Ouangtól való kis

A japán képzőművészek prágai kiállításáról. Régi japán fametszet, a kiállítás egyik legértékesebb darabja.

kínai kép bájolt el leginkább, egy kis madárka van rajta, a végtelen víz fölött üldögél egy zöld virágszáron, kék tollazata van, piros csőre és a kék tollazat alól kivilágít a esőrrel egyforma piros tollazat, mintha a kék köpenyke piros selyemmel volna bélelve. Talán nincs is ilyen madárka, de olyan istentől felöltözöttnek, gyönyörűségesen édesnek látszik ezen a képen. A japán nők arca kicsit sema-

A japán képzőművészek prágai kiállításáról. Felső kép: Toyokuni: Színészképmás (fametszet). — Alsó kép: Mongol eredetű buddhista „Istenség”-kép.

tikus, egyforma szomorúság mindegyiken, nem mélyről jövő szomorúság ez, csak olyan, mintha mind fáradt volna a tenger színétől és a virágok illatától. A gésák, a komédiások s komédiásnők tarka, dus selyem ruházata érdeklő leginkább a japán művészeket, amikor nem tájakat festenek. A mongol festők képei meglevénedett misztériumok mindegyikről Budha mosolya világít le, ez az édes, megbékelt, bölcs mosoly amely Ázsiában az élet egyensúlyát tartja az emberek lelkében.

Ez a művészet vonalaiban, színeiben, struktúrájában elütő a mi művészetünkötől, akarcsak a szelleme. Azért beszéltem csak a szelleméről, mert az én érdeklődésemet az keltette fel jobban és az ejtett gondolkodóba. Tudni kell, hogy ez a kiállítás az új, a mai kínai és japán művészek kiállításának van hirdetve. Már most, hogy ez a finomságokkal, illattal, mesével és misztériummal teli művészet lenne a mai ázsiai művészek lélegzete, vére, ereje, ez volna minden

amit a mai ázsiai művész közölni akar a világgal? Sohasem volt annyira úgy mint éppen ma, hogy mindenfajta művészet értékeit ahhoz és aszerint mérik, mennyire adequat a korrall, mennyire fejezi ki a mai ember érzéseit és gondolatait, mennyi közössége van az étellel és az élmény amit kivált csak az egyes ember vagy az egész emberiség élménye lehet-e? Ez a művészet legalább is a mi szemünkkel nézve imaginációs művészet, távol van az élettől és attól az igénytől, amelyről az imént beszéltem. Azoknak a nagy megrázkódtatásoknak, amelyek az utóbbi években Kínát és Japánt érték s amelyeknek morájára Európa is felütötte fejét a kataklizmából, az elemek szörnyű játékából, s a társadalmi átalakulások ijesztő méretű robbanásaiból ebben a művészetben árnyalatnyi sines. Nem lehet másként, minthogy Japánból és Kínából nem hoztak el bemutatásra mindent, talán éppen a legrepresentatívabb és legfontosabb művészek alkotásait nem, lehetetlennek tartom, hogy ne volnának ott művészek, akik a mai Kína és Japán életét tudják és akarnák visszaadni, a művészi vízió szuggesztív erejével.

*

A tárlatot Wang ur és Shita-Sun urhölgy rendezték a Representációs Ház kiállítási termeiben. A tárlaton a következő japán és kínai festők szerepelnek: Hokusai, Hirosige, Anayama, Sao-Yi-Sen, Hegina, Ito-Sin-Suj, Wang-So-Ling, Okkio a legrepresentatívabb képekkel. A kiállítás anyaga: festmény, akvarell, fametszet, rajz és kézimunka, de tulsulyban van a tus és a selyem.

Szenes Erzsi.

Dévai Olga, Gálszécs.

Prón Böske, a losonci Polgári Kör műkedvelő gárdájának vezető tagja, a „Vereshajú“ című népszínműben.

Országos Széchényi Könyvtár

KÉK GYÁSZ

Irta: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Kisöcsém alig élt huszonnégy órát. Szemei kinyitlak a tavaszra és meghalt. Szemei is kékek voltak, mint az ég.

Halálában pedig volt valami derűs, egyszerű, boldog. Az üvegburás állóórát egyszer sem kellett felhuzni s az ő kis szíve már lejárt.

Másnap reggel házunk halottasházzá változott. Kék takarókat hoztak, ezüstrojtokkal, kék fátyolokat, lepkeket, melyekkel bevonták a kis tiszta szobát. Egy polituros asztalra állították az ércoporsót, mely inkább játékdobozhoz hasonlított. A kisgyerekeknek picike a játéka és picike a koporsója is.

Valami megdöbbenés és enyhe — nem kellemetlen — szomorúság vett rajtunk erőt. Apám feketeruhában, sötéten járkált a szobákban. Sóhajtozott, de bánatában — észrevettem — sok erőltetett, színpadi volt, nem is hittem neki. Csak anyám sirt keservesen. Mi némán álltuk körül a koporsót. Néném meg a jegyese, hugom meg én. Egyik öcsém hangosan dobolt, trombitált künn az udvarban, a tulipánok között.

En akkor tizenhárom éves voltam. A latin könyvekkel éltem, templomi tisztaságban. Odaálltam a halott elé és azt mondtam:

— Csak ilyen ez?

Csodálkoztam, figyeltem, vártam. Mikor pedig min-

denki kiment a szobából, lábujjhegyre álltam, kinyujtottam kezem és azzal a félénk-vágyó mozdulattal, mellyel tilos tárgyakhoz, késhez, ollóhoz, cukrászsüteményekhez ér a gyermek, ujjaimat a kis halott hideg komlokára nyomtam.

Órákig bámultam őt, szótlánul. Nem tudtam betelni a halál érzésével.

Messze a másik szobában, az ablakmélyedésben, kék fátyolok mögött kis mécs égett és ez az elmosódó fény, a lángoló verőfényben, egy virrasztó lélekre emlékeztetett s a házat templommá, a fájdalmat mítosszá varázsolta.

Mégsem fájt nekem ez a fájdalom. Inkább belesápadtam, mint valami vágyba. Hiszen csak egy kis vendég ment el ki itthagya névjegyét, kék-ezüst gyászjelentését. Mindenki érezte ezt. A gyász mélyén a szemekben, a zajak vonalán s a szavakban is titkolt öröm lappangott.

Este a függönyöket leeresztették. Engem aludni küldtek. De egy óra múlva visszaszöktem a szobába.

Margit, a fiatal, szőke eselédünk a gyertyák lobogásában állott. Könnyezett és imádkozott, sóhajtott és félt ő is, akár én. Arca viaszhalvány volt. Jól esett mellette lennem és félni, sóhajtni, sirni, vele együtt.

Hajnaltban vörös szemmel ébredtem, álmatlan párnák között. A leányra gondoltam, aki olyan bánatos volt. Csüg-

gedten öltözködtem. Mosdás közben éles, szikrázó nap csiklandta nyakam. Kimentem a kis parkba sétálni. Az égen fecskék énekeltek, verebek ugráltak a szeméten. Egészségesen ropogott cipőm alatt a kavics.

A délután azonban rettenetes volt. Ilyenkor szobáink már homályosak. Lassan készülődtek a temetésre. Egyre többen és többen jöttek. A szemek ragyogtak, az arcok pirosak voltak, a szájak melegek és leheletük forró. Elgyöt-rődve, idegesen huztam föl fekete cérnakeztyűmet, melyről lepattogtak a gombok. Indultunk a temetésre. Előbb azonban kisuhantam a kertbe.

— Margit, mondtam a leánynak, — sajnálom magát, hogy olyan halavány.

— Mint egy halott, — gondoltam hozzá.

A leány sirt a tavaszi fűben, Mi mentünk. Etől kocsin rokonok. Utána a jegyesek másik kocsin, egymáshoz simulva. Én a nagybátyámmal, ki vadászni szokott és szüreten rakétákat enged föl.

Mire visszatértünk besötétedett. Mindnyájan hozzánk jöttek s az ebédlőben ültek le. Egy sarokban huzódtam meg. Fejem lüktetett a friss föld, a tavaszi rögök életkedvétől. Körülöttem szokatlan boldogsággal csörömpölt az élet. Nyugalom ereszkedett reánk. Egy fiatalasszony tette-tett bánattal ült a pamlagon, ölében egy csokor ibolyával. Az ura melléje bujt s kezük összeért. Akik itt maradtak, mind-mind boldogok voltak, örültek.

A szoba komor volt, ünnepélyes.

Meggyújtották a lámpát. A pap az asztalfőn foglalt helyet. Arca ragyogott a bronz fényben. Poharában fekete-vörös bor csillogott és amint ajkához emelte, szája szélét megnedvesítve vele, finom mosollyal, nem minden grácia nélkül mondta:

— Egy angyal az égben, egy fehér angyal az Ur trónusánál.

Hirtelen meleg lett körülöttem. A félelem és mámor fülledt érzéssel hömpölygött végig. Szemem égett, torkom tüzelt. Kimentem az udvarba. Minden kék volt. A kék égen pedig kétszer akkorák a csillagok, mint egyébkor. Rengetek-hajladoztak az orgona-bokrok.

A bokrok mögött két ember állt. Halálos bánattal hajoltak egymásra, mintha sirnának. De csókolódtak. Dühösen, elszántan, mint eddig még soha. A jegyesek.

— Ők is, — villant meg fejemben — ők is félnek.

Bámultam őket, aztán futni kezdtem a kapu felé. A sötét kapualján — mint a kísértetek — ismét egy pár. Egy katoná meg egy leány. Az uccán a szomszéd kapuban még egy, mint az örültek, siető csókkal, egymás karjában.

Távol pedig forrt-izzott a kisváros. Az aszfalton szét-tiport virágok és vidám emberek a porban, az alkonyban. Fölöttük az ég, az ég bársonyos, forró, színe afrikai kéksége. Leányok mosolyogtak rám, sokkal erősebben, kedvesebben, mint egyébkor, ismeretlen emberek intettek kezükkel, a virágos gallyal, melyet kezükben hoztak az erdőből, a délutáni sétáról. Összeesküvés történt ezen a napon ellenem. Mindenki egyetértett. Csak én álltam egyedül, egyedül, egészen egyedül.

Szédülten tántorogtam vissza az udvarba.

— Ezt ő művelte, — gondoltam — ő, aki elment és itthagytott.

A tavasz valósággal dühöngött. Kénköves pokol volt a tavasz. A kék leplek fönn kifeszültek és lengettek, az ágakon forrottak a rügyek zöld sebei s minden virágot, gyönyört, gyümölcsöt izzadt. Ördögök fütötték alattam a roppant katlant. Egy fához dőltem és csöndesen sirdogáltam. Az izgalomban, a virasztásban lesoványodtam. Ha egy légáram megbillentette kabátomat, összeborzongtam. Körülöttem pogány ünnep folyt. A bokrok bóbitái roskadoztak a kék gyászban. Párák usztak a földön és ködben füstölgött az illat, a részeg és örjítő aróma, ezermillió szag, mint egy parfümgyárban. Mindez pedig szomorú volt és édes volt. Kisöcsém járt az eszemben. Arra gondoltam,

Ifj. Dobay Zsigmond és Klára. (Divald ut. felv., Eperjes.)

hogy most már egyszer kisirom magamat. magamra öltöm a gyászt. Kiáltani szerettem volna, visszamenni a temetőbe, utazni messzire céltalanul, rohanni, elbujdosni, valahová és sohase jönni vissza. Meghalni valahol, egy siron.

Az udvar mélyén egy ablak világított.

Odasiettem.

Tükör előtt a lámpafényben fésülködött Margit.

— Most — gondoltam. — megkérdezem, miért volt olyan halavány?

Szorongva kopogtam az ablakon.

— Margit.

Kinyitotta az ajtót.

— Ugy félek, dadogtam.

Csodálkozva nézett reám.

— A halottól félek — suttogtam rekedten. — Nem merek bemenni.

A leány babrált fehér nyakán és terhes szőke kontyán. Éreztem, hogy sápadt vagyok.

Ő is nagyon sápadt volt az álmatlanságtól, a halott emlékéttől. Haja, mézszínű haja villogott, lángolt.

— Sirni akarok, — mondtam — egész éjjel sirni és félni, itten.

És hozzáértem a hajhoz. És átkaroltam, hogy ne féljek. És leesett a kontya, a hosszú-hosszu haja, majdnem a földre.

És téptem a haját és a száját, a szájjammal.

FÜGGÖNY

Irta: Márai Sándor

Az elhagyott fürdőhely hoteljének hideg éttermében négytagú társaság vacsorázott. Autón jöttek, hősiesen átküzdötték magukat a havas utakon, s most büszkén ültek szemközt egymással, az olyan emberek öntudatával, akik leigázták az elemeket s így szolgálatot tettek az emberi haladás ügyének. Ötletszerűen ültek fel az autóra délután négykor, bőséges ebéd után, kitűnő hangulatban, s elhatározták, hogy az éjszakát az elhagyott fürdőhelyen töltik. Ezt a főgondolatot mellékgondolatok szülték, mint minden regényes emberi akciót. Sonkás rántottát ettek, mert nem akadt más. Sajt után áttértek a pezsgőre. Este tizkor az étteremnek az a sarka, ahová a vendéglős kályhával, lámpával és terített asztallal civilizációt és üzemet varázsolt, átmelegdett. A hölgyek — ketten voltak, — levetették bundájukat s a vendéglős felhuzta a gramofont.

A nagy, rideg és félhomályos teremben eddig nem mertek igazán körülnézni. A terem, a telep, a tó s a fenyőerdő téli álmukat aludták. A társaság sokat és hangosan beszélt, azzal az elfogultsággal, ahogy gyerekek kiabálnak a sötétben. A táj az ablak előtt, a fagyott tó s a komor erdő most önmaguknak éltek, s nem a részvénytársaságnak, amely nyáron át bérelte őket. A tó most nem volt hajlandó hullámozni és fodrozni a holdfényben, s az erdő nem volt hajlandó susogni. Oda se figyeltek a társaságra, föl se vették őket, nem úgy, mint nyáron, amikor betanult mozdulatokkal és kipróbált mutatványokkal lomhán, de engedelmesen szórakoztatták a közönséget, ahogy az elefánt cipeli husz fillérért az állatkerben a négyéves kisiut. Az emberek homályosan érezték, hogy a természet

fütyül reájuk, és feszengetek. A vendéglős nem érezte, mert ő együtt nőtt fel a tájjal, amit egy kissé lenézett. Így ültek és pezsgőt ittak, s hangosan nevettek és hallgatták a gramofont, sokat, összefüggéstelenül és hangosan beszéltek. Az egyik pár fiatal házaspár volt, egy fogorvos és a felesége, egyike azoknak a fogorvosoknak, akik csak nemesi és bárói koronákat szoktak furni, mondain és ügyes ember, aki most is olyan arkifejzéssel ült, mintha állandóan résen lenne, hátha adódik valami, ami előbbreviszi őt karrierjében, embertársai becsülésében, vagyoni helyzetében, jóhírében, sőt egészségében is. Mindenáron, állandóan, s az egész vonalon folytonosan előre akart jutni. A feleségére néha szomorúan nézett, mint egy diadalra, amelyet már learatott, s így bizonyos tekintetben nem is használhat többé, egy sikerre, amit már realizált, s ha reánézett, volt a tekintetében egy nem nagyon előkelő, de nagyon egészséges gyerekszerűség. A másik pár nem volt házaspár, de szerelmes pár sem volt. A másik pár egy általános elfogadott, városszerte tisztelt és régi viszony volt, közel négy éves viszony, amit a tehetetlenségi törvény szabályozott. Tehetetlenül szerették egymást, tehetetlenül cipelték egymást féltékenységen, jeleneteken, szeszélyeken, botrányokon keresztül, egy minden tekintetben szilárdan megalapozott, egymás kölcsönös és arányos unalmán erőteljesen megépített viszony volt. A viszony egyik fele a határozottan öregedő, rendkívül gazdag ember volt, s másik fele határozatlanul öregedő, rendkívül híres drámai színész. A négy ember szabályos időközökben, görcsösen nyult a pezsgő után, azzal a titkos reménnyel, hogy az al-

Itt a tavasz, megkezdődött az angliai agarászat.

Toborzó. Rudnay Gyula festménye a budapesti Ernszt-muzeumban. Készült a debreceni egyetem számára.

kohol varázsereje külön-külön és együttesen valahogy közelebbhozza őket egymáshoz. Volt valami reménytelen négyükben, az estében, s egymáshoz való viszonyukban.

A fogorvos élt e pillanatban a legjobban. Élvezte a rendkívül gazdag ember jelenlétét, még nem tudta, hogy milyen irányban várhat valamit tőle, talán csak be fogja plombálni a gazdag embernek egy fogát, talán kap tőle egy tőzsdetipet, talán épített egyszer vele egy fogszanatóriumot, de élvezte a lehetőségét, hogy olyan ember társágában van, akivel kapcsolatban adódhat valami. E pillanatban nem is akart tőle semmit: maga a tudat, hogy a rendkívül gazdag ember körül realizálható sikerhullámok keringenek, valami csendes mámorral töltötte el. Szíve mélyén nem csodálkozott volna, ha a gazdag ember feláll s házinyulakat kezd előhuzni egy cilinderből, vagy egyé-
int, s künn tavasz lesz. Külön élvezte a művészno jelenlétét, de ezt már bizonyos mellékgondolatokkal. Négy napja foglalkozott elkeseredetten a művészno sok vihart látott, kissé rozoga fogsorával, s ebben a négy napban, különös tekintettel a gazdag ember iránt érzett áhitatára, nem bírta eldönteni, hogy előnyére válhat-e karrierjének, jóhírének és egészségének, ha a művészno nehezen félreérthető mozdulatait, nézéseit, nyögéseit, sikolyait és felszólításait, melyekkel állhatatosan iparkodott áthidalni kettőjük közt a

páciens és az orvos viszonyát, úgy fogja fel, ahogy erre kéri? Valami tájékozatlan idegességgel, dühösen furta és piszkálta ezekben a napokban a művészno fogait, s iparkodott a nőből nem látni meg mást, csak tizennyolc természetes, s hat hamis fogát, az aranyhidat a szájpadráson, s a két rozoga koronát. A nő úgy érezte, hogy ez kevés, amit a férfi lát belőle. A gazdag ember nem érzett semmit. Szélesen ült a helyén, s kedvetlen volt, mert közepe-nek találta a vacsorát és a társaságot. Aztán eszébe jutott, hogy ő már olyan gazdag ember, aki megengedhet ilyen luxust magának néha, mint egy közepes társaság és silány vacsora. A fogorvos felesége a nagy stréberek feleségeinek megfélemlített mosolyával ült a helyén és szivszorongva iparkodott egyéni maradni. Ebben a pillanatban ásitott a gazdag ember és azt mondta:

— Ott a terem végén egy függöny van.

Mind hátranéztek.

— Színpad, — mondta szakszerűen a színészno.

— Nyári színpad, — mondta kevésbé szellemesen, de precízen a fogorvos.

Bámultak a terem félhomályos háttérére felé, ahol valóban egy kis pódium emelkedett, afféle műkedvelő színpad, nyári kabaréelőadások számára. A színpadot kopott zöld plüssfüggöny választotta el az étteremtől. Igénytelen és

Dr. Grosschmid Géza magyar szenátor, a kassai ügyvédi kamara volt elnöke. (Győri és Boros felv.)

dilettáns színpad volt, nyers deszkából összeróva, melyek semmiképpen nem jelenthették a világot. Mindenesetre egy színpad volt, ott a háttérben. Valami, amire csak fel kell állni, széjjelhuzni a függönyt, s el lehet játszani valamit, ami hasonlít az életre, vagy arra, amit az élet ürügye alatt látni szeretnének azok, akik általában megtöltik a nézőtereket, s nem tudják teljes bizonyossággal, hogy a színpad végeredményben semmi más, mint deszka, vászon, festék, rendetlenség, lámpák s nyugtalan emberek, akik hisznek az egészben. A gazdag ember, a fogorvos és a felesége különb látnivaló hijján bámulták a színpadot, s engedték magukra hatni azt a különös varázst, amit a színpad előtt leeresztett függöny kelt minden nézőben öt perccel az előadás előtt. Azzal a csendes és naiv áhitattal néztek a színpad leeresztett függönyét, ahogy a gyermek ül örökkön a valóság elburkolt cselekménye előtt, megfoghatatlan tisztelettel várva a csodát, ami a függöny mögött készül s aminek szarva van és tüzes lehellete és lópatája. Azzal az önkénytelen megilletődéssel bámultak oda, ahogy az ember időtlen idők óta ül és báméskodik az elburkolt cselekmény előtt, ami talán komédia, talán sorsának és vágyainak tükörképe, mindenesetre valami, ami odaát kezdődik, a függöny mögött. De erre nem gondoltak, csak báméskodtak. A színész, az egyetlen közülük, aki pontosan tudta, hogy mi van a függöny mögött a színpadon: por, egy főuri szalon és egy park kulisszái, néhány kötélcsozó s öreg egerek, nem gondolt semmi különösre mindaddig, amíg a gazdag ember, éktelen unalmában, kissé bizonytalanul ezt nem mondta neki:

— Tudod mit, szavalj valamit.

De ezt ő sem gondolta komolyan. A színész, az egy kis

mozdulatot tett a kezével, amit mind megértettek, s a fogorvos felesége lesütötte a szemét. A gazdag ember rögtön elszégyelte magát, mert bizonytalan volt az ilyen dolgokban, s csak akkor kezdett el csodálkozni, mikor a színész, az megivott egy pohár pezsgőt, rágyújtott, két kezét az ölébe tette, előre hajolt és csendesen ezt mondta:

— Komolyan akarjátok?...

A gazdag ember rögtön megdöbbsent, s hevesen bólogatni kezdtek. Mind helyeselték. A színész, az ebben a pillanatban igazán szép volt. Ehez csodálatosan értett, egyik pillanatról a másikra felöltözni szépnek, kilépni a rivaldára és komédiázni valamit. Azon a bizonyos mély és okos hangján beszélt, amit már tanítottak az akadémián. Ezen a hangon mondta:

— Van ebben az új francia ízében, amit januárban hozunk, egy kis jelenet mikor egy asszony hazajön eszméletlenül találja otthon a férjét és nem tudja hogy él-e vagy meghalt?... Akarjátok látni?...

Felállt ledobta válláról a kendőt szép lépésekkel odament a gramofonhoz és elállította. Aztán mélyen meghajolt a társaság felé, karját két ívben dobva széjjel, s egy könnyű mozdulattal intett a fogorvosnak:

— Szabad kérem, kedves partner?...

Hallgattak. A fogorvos felállt s bizonytalanul ment végig a homályos termen a színész után. A gazdag ember és az asszony mereven néztek. A színész, az lassan felment a keskeny és rozszant három lépcsőfokon, ami a színpadra vezetett, egyik kezével félrevonta a függönyt és a másikkal bucsút intett a társaságnak. Először a színész, az tünt el a függöny mögött, aztán a fogorvos. Aztán csend volt. A gazdag ember és az asszony nem néztek egymásra. A gazdag ember rágyújtott egy szivarra, aztán óvatosan ránézett az asszonyra, s mikor annak ijedt és tájékozatlan tekintetével találkozott, legszívesebben maga is bólogatni kezdett volna; hogy nem kell félni, nincsen semmi baj. De ezzel, hogy nincs-e semmi baj, maga sem volt tisztában, oly kevéssé volt ezzel tisztában, hogy bátorító bólogatás helyett maga is inkább segélykérően, mint fölényesen vigyorgott. A gazdag ember mosolyától az asszony végképpen elvesztette a fejét. Mindketten önkéntelenül előre hajoltak a színpad felé. Ott kétségtelenül történt valami: a függöny mögött felgyulladt a villany, s a függöny peremén melegen ömlött ki a fény, jelölve annak, hogy odabenn készülődnek, s mindjárt kezdődik az előadás. A gazdag ember egy pillanatra arra gondolt, hogy feláll, odamegy a színpadhoz, felmászik a lépcsőkre s odaszól, hogy hagyják abba. De aztán ülve maradt, mert homályosan érezte, hogy neki ott semmi hatalma és keresnivalója, a rongy plüssdarab mögött egy idegen és titokzatos világ kezdődik, ami a színész, az birodalma, s ahová neki jogosult belépése nincsen. Valami végigment az idegein, ami nem tetszett neki. Így ültek. A függöny mögött néhány vidám és elmosódott szó hallatszott, egy nevetés, megint néhány szó, melynek értelme nem volt, s megint a nő nevetése, ez alkalommal hosszan és színpadiasan. Próbálnak... — gondolta a gazdag ember és vigyorgni próbált. De mikor az asztal tulsó felén az asszonyra nézett, elment a kedve a vigyorgástól és egymásrameredtek. Percekig csend volt. A gazdag ember ezt mondta: „Haló“ — s töltött a két pohárba. Reszketett a keze. A hallóra nem felelt senki. Most csendesen ültek, moccanás nélkül, várva valami neszt, valami zajt, ami jelzi az előadás kezdetét. De a neszt és a zaj késett. Akkor a gazdag ember összeszedte magát és bekiáltott a sötét terembe:

— Mi lesz, Eliz?

A szava visszhangzott a teremben. Várták a választ. De a függöny mögött nem mozdult semmi. A gazdag embernek kinjában az jutott eszébe, hogy a nagyszínpadokon sülyesztők is vannak és szerencse, hogy az ilyen kis színpadon nincsen semmi. Most már ügyet se vetett az asszonyra, hanem felállt, s nem egészen biztos léptekkel végig-

ment a homályos termen és megállott a függöny előtt. Hallgatózott. Az orrát por és naftalin szaga ütötte meg. A függöny mögött nagy és siket volt a csend. Akkor óvatosan kinyújtotta a kezét a függöny felé, s a terem mélyéből, az asztal felől, halk, de határozott sikoltást hallott. Nem nézett hátra. Most már mindegy, gondolta a gazdag ember. Aztán ezt gondolta: egyszer, egyetlen egyszer és utoljára. A keze nehéz volt. Előrehajolt, de nem hallott semmit. Az a névtelen izgatottság fogta el, mintha egyedül lenne az egész világon, szemben a siket és láthatatlan sorssal, amit most végre nyakoncsip. a tenyerébe fog és megpofoz.

Kedves Feri bátyám

Irta: SÁNDOR IMRE

A villanygyári főmérnök — öt év óta özvegy — egy este félórával korábban ment haza a kaszinóból. Leült a kályha mellé a karosszékre, kezébe vette az ujságot és az ujság mögül mondta az egyetlen huszonkétéves leánynak:

— Tudod, mit beszélnek a városban, Veronka?

— Mit, apám?

— Hogy neked viszonyod van Dániel Lacival. — Az öreg átlapozott az ujságban.

Veronka rábámult az apjára, erősebben lélezett, aztán elnevette magát. Kifutott a szobából.

*

A fiatal mérnök be akarta csukni a lány szobájának az ajtaját, de a lány rászólt:

— Ma nem lehet. Mari elárult bennünket. Apa mindent tud.

A fiu a kilincset tartotta, összehuzta a szemét:

— Kikérdezte a cselédet?

— Dehogy. A lány pletykált. Apám mondta, hogy a városban beszélnek.

— Nos, és?

— Mást nem mondott.

— Mást nem mondott?

— Nem. Vacsoránál egészen másról kezdett beszélni. Lehet, hogy ma korábban jön haza.

A fiu kirántotta az ajtót.

— Hát jól van. Gyerünk be az ebédlőbe. Izléstelen volna, hogy rajtakapjon bennünket. Anélkül is rendben van.

— Mi az, hogy rendben van?

— Meg fogom kérni a kezedet.

A lány sokáig nézett rá. Halkan.

— Csak ezért?

— Ej, nemesak ezért. Ezért hamarább, mint akartam. Azt hiszed, nem tudom, mi a kötelességem?

— Kötelesség?

— Ej, ne érts félre. Csak az apáddal szemben. Téged szeretlek.

Az ebédlőben a lány oda akart bujni a fiuhoz, de az gyengéden visszaültette a helyére:

— Nem akarom, hogy zavarban találjon bennünket.

Festészetről beszéltek, a mérnök képeiről. A fiatal ember izgatott volt, nem is leplezte:

— A nagy képet. az „Öröm“-öt abbahagyom.

— Miért?

— Ha házasodom, nem foghatok bele ilyen nagy kompozícióba. Egyelőre beszüntetem a festést. Pénz és időpazarlás. Itt, kisvárosban, még portréval sem lehet pénzt keresni.

— Azt mondtad, hogy csak a művészet tartja benned a lelket. A multkor azt mondtad apának, hogy Münchenbe szeretnél menni,

— Az a multkor volt. Butaság! Csak azok maradnak

Egész testével előrehajolt és szétrántotta függönyt.

Aztán hátratántorodott, A szinpad üres volt. A zsinórpadlásról néhány kötél lógott csak, s a háttérben a főuri park látszott, széles alléval a közepén, mely a végtelenbe kanyarodott el. Egy pillanatig arra gondolt, hogy arra mentek el, a színész nő biztosan ismerte a járást s utánuk szalad az allén és beéri őket. De ehhez már nem volt ereje. Óvatosan, öregén és nehézkösen leült a szinpad peremére s egy tehetetlen és exkuzáló mozdulattal fordult a terem végében leselkedő asszony felé.

művészek, akiknek nem sikerül visszamenekülni a rendes életbe, akik nem találnak jobb megoldást. Egy jó házasság mindent levezet. — Gondolkozott, hozzátette: — Egészen biztos!

— És biztos, hogy a mi házasságunk jó lesz?

— Egészen biztos. Aki mer, az nyer.

A lány hozzáhajolt, megcsókolta.

— Drága vagy! — Az órára nézett.

— Fél nyolc. Tegnap ilyenkor jött haza.

— Már jöhetne. Fölösleges nagylelkűség.

Fél nyolctól nyolcig a fiu állandóan az órát nézte és egyre türelmetlenebb lett. Már nyolc óra is elmúlt. A lány, látva a fiu izgatottságát:

— Sose szokott ilyen későn jönni. Nem tudom, hol marad. Éppen ma!

A mérnök felugrott, izgatottan, hangosan mondta:

— Nem is várom tovább! Légy szives, mondd meg édesapádnak, hogy holnap este hat óra után eljövök és beszélni akarok veled.

*

A fiatal ember zavarában keresztbevetette a lábait, eszébe jutott, hogy ez nem illik most, de már azért is úgy hagyta. Az öreg kicsit félrehajtott fejjel, jóindulatu nyugalommal várt.

— Engedje meg, kedves Feri bátyám, volt kegyes megengedni, hogy így szólítsam... én ezennel...

A főmérnök felemelte a kezét:

— Egy szót se, fiam! Tudom, miről akarsz beszélni. Semmi se lehet belőle.

— Főmérnök ur!

— Ne érts félre, nem akarok megsérteni. Tisztellek, becsüllek, fiam. De ebből a házasságból nem lehet semmi. Én csak a javadat nézem. Te vagy a férfi és a házasságban a férfinak a javát kell nézni. Az az asszonynak a java is. Azért mondom, hogy ebből a házasságból nem lehet semmi.

A fiu megdöbbenve nézett az öregre. Miféle előkelőség! Még könyörögni kell neki. Ilyen helyzetben!

— Miért ne volna jó nekem ez a házasság. Feri bátyám?

— Azt te érzed legjobban, édes fiam. Pardon... ne szakíts félbe. Nem akarok semmit se tudni.

A fiu fölugrott.

— De, édes bátyám, ez kétségbeejtő.

Az öreg leintette és csöndes, tompa hangon beszélt tovább.

— A házasság itt nem segítség, édes fiam. A házasság csak akkor lehet jó, ha tiszta akaraton nyugszik. A házasságnak nyereséget kell jelentenie, nem lemondást. A házasság végleges befordulás egy uccába és annak az uccának nem szabad zsákuccának lenni. Neked céljaid vannak, édes fiam, nehezen elérhető céljaid. Ezek a célok

Balról jobbra: Dombay Hugó, a közkedvelt nyitrai ügyvéd és költő, most töltötte be 83. életévét. — Gallina Frigyes dr., Budapest új tanácsnok-főjegyzője. — Szekeres Albin dr., Eperjes népszerű „Binyu“-ja.

egészen elérhetetlenek volnának, ha most megházasodnál. Boldogtalan volna ez a házasság, édes fiam.

— De... de mi lesz Veronkából, kedves bátyám?

— Arra semmi gondod. Te férfi vagy, akinek az a természete, hogy hódítson. A lányomat úgy neveltem, hogy feleljen a tetteiért — saját magának. Ha olyan férfit választott, aki nem kötheti le magát, az szerencsétlenség, de még nagyobb szerencsétlenség, ha elfogadja ezt az elégtételt, a boldogtalan házasságot.

A fiu megint fölugrott:

— Feri bátyám, én nem bírom tovább ezt a nagylelkűséget. Jól van, én elmegyek, szereacsét próbálok a művészettel, De egy év múlva visszajövök, akár sikerül, akár nem és feleségül veszem Veronkát. Isten engem...

— Édes fiam, ne fogadkozz!

— Hitvány, utolsó ember volnék, ha...

— Édes fiam, ne fogadkozz!

*

A fiu elutazott Münchenbe. Nem volt megtakarított pénze és így az első hónapokban rajzoló állást töltött be egy építészeti irodában. Az első két hónapban hosszú leveleket küldött ilyen aláírással: „A te lélekben és testben hűséges Lászlód.“ Aztán pedig ilyen aláírással jöttek a levelek: „Lélekben mindig a tiéd.“

Egész nap hivatalban volt, festésre csak vasárnap volt ideje, kezdetben akkor is alig, mert mindenekelőtt a képtárakat tanulmányozta végig. Viszont a hétköznapi estein odahaza rajzolt, vázlatokat, kompozíciókat készített. De csakhamar tultermés volt a témákban, amiknek megfestésére nem gondolhatott. Ekkor elkezdett tanulmányokat rajzolni a kompozíciókhoz és közben — „pihenésül“ — tollrajzokat készített, amelyek összefüggésben voltak a nappali foglalkozással. Faszád- és ornamentterveket készített, ami hallatlanul könnyen ment neki és lekötötte, akár a játék. Gyakran templomokat és régi házak homlokzatát rajzolta le emlékezetből. Lassan rájött, hogy a polgári foglalkozása és a művészete között nincsenek áthidalhatatlan ellentétek. Megvigasztalta magát, hogy az igazi művész mindenbe bele tudja vinni a művészi képességeit és átmenetnek nagyon szerencsés volna, ha ilyen ideiglenes kompromisszummal valósíthatná meg becsületbeli terveit.

Nyilvánvaló, hogy mint művészt a hivatali főnöke fedezte föl először Münchenben. A mérnök bemutatta raj-

zait, a rajzok tetszettek és megbízást kapott villák és családi házak tervezésére. Meglepően tudta összhangba hozni a modern konstruktív stílust a klasszikus és barokkornamentikával és minden kilátás megvolt rá, hogy ezen a sikátoron át eljusson a felfedeztetéshez Németországban. Hat hónap múlva, anélkül, hogy egy képet is festett volna, biztosítva volt az egzisztenciája — a tehetsége révén.

*

A lány levelei leggyakrabban arról szóltak, hogy benuitnak érzi magát, mintha elvesztette volna testének és lelkének a felét. A lány bátran irt erotikus kérdésekben is, mert pontos elmélete volt az erotikáról. „Az erotika olyan az életben“, írta az egyik levelében, „mint a földkapcsolás a rádióban. Csak így szállhat lelkem az éteren keresztül.“

A „vőlegény“ elszégyelte magát, mikor ezeket a sorokat olvasta, mert éppen egy autobusban ült, amelyik a szeretője lakásának a közelébe szállította.

— Nichts zu machen, — ismételte magának az idegenben tanult szólásmódot, — rádió keresztül még nem lehet szerelmeskedni. Feri bácsi és a becsületlen nagylelkűsége úgy zsongott a lelkében, mint egy villamos autó suhanása az autóbusz rázó dübörgésében.

— Igen, a Sajó partján! Idealizmus!

A lány mindig csak másodsorban bukkant föl az agyában, hiába állapította meg objektíven:

— Milyen finom! Tiszta poézis ez a lány!

Viszont a mostani szeretője egészen új, ismeretlen és forró színeket jelentett az életében, önéki, aki a művészetben lemondott a színekről. Harmincöt éves, független, merész asszony, öntudatos, frivol élvezője az életnek. Milyen kultivált, milyen finomult és milyen gazdag. Istenem, milyen gazdag! Ez a szép viszony, amiben semmi aggodalom és semmi kötelezettség nincsen, az asszony aktivitásának volt köszönhető. Az asszony, aki egy nagy sörgyár részvényeit örökölte a férje után és foglalkozásul a versírást választotta, villát építtetett magának és a terveket a magyar tervezőművész készítette és mutatta be. Az asszony meghívta teára a feszélyes modoru, ideges fiatalembert. A fiatalember körülnézett a gazdag Louis seize-szalomban, aztán az asszonyt nézte és egész könnyedén sóhajtott. Az asszony mosolyogva csókra nyujtotta a kezét...

Szép mese, müncheni álmom, amit nem zavart meg az se, hogy az asszony mindig csak délután, ugyszólván

Oldalt: Az Ev. Diákmisszió Ifjúsági Csoportja Szenes Béla „Csirkefogó” című vígjátékának előadása után.

Felső sor: Bánó Dezső és Bánó Dezsőné Szenes Béla „Olasz asszony”-ában. — Flachbarth Zsenka, az eperjesi Társadalmi Egylet, Ev. Nőegylet és az Ifjúsági Csoport színjatszó társaságának tagja. — Alsó sor baloldalt: Bánó Dezsőné, az eperjesi műkedvelők hősnője. — Balra: A Társadalmi Egylet és Ev. Nőegylet színjatszó társasága.

A hatalom kulcsa

Regény — Irta: Georg Fröschel

(11)

- Redelgan.
- Nyugdíjazom őt. Munkakörét Edmont Duc veszi át teljhatalommal felruházva.
- A titkár ismét meghajolt.
- Érti? ... teljhatalommal ...
- A titkár bólintott.
- Ezenkívül összes állomásainkra adja le a sárga jelzést. Résen kell lennünk.
- A vezérigazgató lakkeipőjének orrát tanulmányozta s igen komoly hangon így szólt:
- Intézetünk veszélyben van.

VIII.

Willovsky a diványon feküdt s egy csomó cigarettát szívott már el, de hiába gondolkodott beszélgetése felett a vezérigazgatóval, csak nem tudott kedvező eredményhez jutni. Az a szerep, melyet a játékbank Lung tanár tragédiájában játszott, még mindig igen homályos volt. Egyes pillanatokban hazugságoknak tartotta az őszszakállu vezérigazgató minden egyes állítását, de aztán mindig észbe jutott az őszinte és nyílt hang, melyet a kaszinó vezetője használt s ilyenkor hajlandó lett volna oly megoldásra, mely az ő számára mindenesetre igen kényelmes lett volna. Ha a vezérigazgató ugyanis igazat beszélt, akkor nem volt itt semmilyen rejtély, Lung szívszélhűtésben halt meg s Willovsky nyugodt lelkiismerettel hazautazhat.

De a magántanárban még annyi flegma se volt, hogy saját magát becsaphatta volna. A vezérigazgató egyetlen mondata felkeltette gyanúját s e mondat körül repkedtek most a gondolatai órák óta, anélkül, hogy célhoz jutott volna. Mit jelentsen az, hogy a bank feje nem is volt megütközve azon, hogy egy idegen ember behatolt a halott Lung dolgozószobájába, hanem csaknem megijedt, hogy csak egy és nem két idegen hatolt be oda? Talán tudott a vezérigazgató az egyikről, vagy talán ő maga volt a megbízója? De hogyan jött volna ekkor arra a gondolatra, hogy még egy ismeretlennek kell lennie s mit kerestek egyáltalában Lung írásai közt.

Willovsky végül is belátta, miszerint az ő egyetlen feladata egyelőre Lung és a játékbank közti viszony kiderítése, mert az elbeszélés a tanár érdemeiről Monte Carlo építése körül valóban nem látszott egyébnek mesénél.

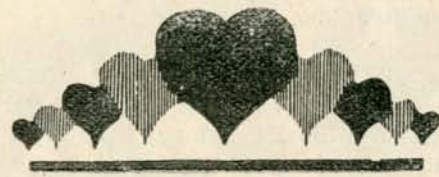
Este igen kényelmes tempóban öltözött fel a magántanár. A bőröndje ott állt nyitva a szoba közepén, onnan kellett kihalásznia a dolgokat.

Amint a kaszinó előtti térre érkezett, az volt az érzése, mintha valami rossz operettben szerepelne. A pálmák közé vakító ivlámpák voltak szerelve, az égen a hangulatos hold, elegáns emberek tömege és távoli jazz-zene adták a kulisszákat.

Willovsky bement a játékkaszinóba.

A játéktérnek nem hatottak rá a meglepetés erejével; jól ismerte már mindezt regényekből és novellákból, a zöld asztalokat, körülöttük az izguló embergyűrűt, a croupier monoton hangját a hatalmas szobák pokoli zajában, bankjegyek suhogását, a szenvedélyt a játékosok arcában, — mindezt annyira ismerte, hogy csalódott a valóságban. Mindaz, amit látott, nagyjában megfelelt ugyan a leírásoknak, de a valóság úgy hatott ehhez képest, mint valami szürke fotográfia a színekben pompázó olajfestmény mellett.

A bronz- és aranszínekben csillogó koncertterembe ért, ahol egy egyveleget hallgatott meg valami olasz operából, a zenét egy kitűnő zenekar szolgáltatta. Majd egy pohár whiskyt ivott meg szódavizzel, aztán visszatért a játéktérbe.

A SZIVBAJOK

különösen veszedelmesek, mert a legtöbb esetben sejtelmünk sincsen a szervezetünkre gyakorolt káros hatásokról. E betegségek egy nyugalmas, de a modern orvosi tudomány minden technikai vívmányával ellátott fürdőben való kezelést igényelnek, ahol annyi gyógyeszköznek kell lennie, hogy az orvosnak minden esetben módjában legyen individuális gyógymódot alkalmaznia.

E követelményeknek csak az idillikus vidéken fekvő, immár világhírű

Poděbrady-Fürdő,

felel meg. Ez az Elbe menti síkságon elterülő csodaszép kertváros egy drányira van Prágától. Poděbrady kiváló eredményeket ért el a cukorbeteg, köszvény, elhízás, női bajok és vérszegénység kezelésében. Prospektust szívesen küld a fürdőigazgatóság.

Az előidény megkezdődött.

Idáig meg se próbálta, hogy odaférközzék valamelyik játékasztalhoz s a zöld posztót magát is megtekintse. Az asztalokat oly sűrűn állták körül, hogy a kilátástalanság a tömegben keresztüljutni, elijesztette Willovskyt a kísérlettől is. De most, hogy megint az asztalok között sétált, az embergyűrű szélén ismét megállott. És ekkor az történt, hogy hirtelen egy uccáska nyílt meg előtte szinte láthatatlanul s a tömeg majdnem előrelökte őt egészen az asztalig. Előtte egy ur ült kineket érő székek egyikén, de amint Willovsky odaért, az ur éppen befejezte játékát, összeseperte a bankókat, melyek előtte feküdtek, teletömökölte velük összes zsebeit s finom meghajlással átengedte helyét a magántanárnak.

A következő percben Willovsky ott ült már a zöld asztallap előtt, melyet sárga egyenes vonalak egyenlőtlen mezőnyökre osztottak fel, közvetlenül előtte állt a roulette masina, melyben éppen pokoli táncot lejtett a fehér elefántesontgolyó. S most, hogy e mezőnyöket és számokat itt látta maga előtt s amint látta, hogy itt nem öfrankosokról, de nagyon is sok aranyról és bankjegyről van szó, amint magán nyugodni érezte egy pillanatra a croupier metsző nézését, Willovsky azonnal elvesztette fölényét. Úgy érezte, hogy mindenki őt figyeli, mintha mindenki tőle követelt volna valamit. Hogy az ember elterelje magáról ezt az általános figyelmet, ennek csupán egy módja volt: játszani kellett. Ösztönszerűen tárcájába nyult, bankót vett ki belőle s az egyik mezőnyre dobta azt. E pillanatban azt sem tudta, mennyi pénzt tett meg, azt sem, mit jelent a mezőny, csak azt látta, hogy egy pillanattal később megjelent a croupier hófehér lapátja és beseperte a pénzt.

Willovsky oda sem nézett. Azt érezte, hogy mindenki kineveti őt most. Rossz mezőnyre tett tehát, ügyetlen és

ostoba volt. Nem a veszteség bántotta őt, hanem az a kínzó gondolat, hogy tapasztalatlansága révén egy kómi-
kus figura lett itt belőle.

Gyors mozdulattal kihuzta pénztárcáját, miközben a ruhatári szám kiesett belőle; Willovsky a 132-es számot látta maga előtt a sárga cédulán. Gondolkodás nélkül e számokat tette meg. Először csak egy bankjegyet tett meg, most hármat.

Zugva forgott a golyó a gépben s a fehér lapát ismét megjelent. De ezuttal otthagya Willovsky bankóit s egy pillanat múlva egy ismeretlen kéz hatalmas dombot helyezett eléje, mely aranyokból és bankjegyekből állott.

Föllélegzett. Most tehát jól játszott, most senki sem nevezhette ki őt. Körülnézett. Egyetlen tekintettel sem találkozott, de jól tudta, hogy megint csak ő a közfigyelem tárgya. Mint láthatatlan drótháló, úgy vette őt körül az emberek izgalma. Most már nem érezte magát tanácstalan-
nak, mert bebizonyította, hogy ezen a küzdőtéren is meg-
állja helyét.

Hideg ujjakkal belenyúlt a pénzcsonóba s most két bankjegyet helyezett egyetlen mezőnyre. Ismét a ruhatári jegy számai szerint tette ki a pénzt. Veszített, de mit jelentett ez a veszteség a pénzhalomhoz képest, mely a második játszából ott hevert előtte. E pillanatban megvillant benne első és egyetlen játékötlete, a SZISZTÉMA: nyereség után kisebbiteni, veszteség után nagyobbítani a tétet.

Azt hitte, hogy ezzel az ötlettel egy legyőzhetetlen feyvert talált meg a bank ellen, mert így veszteségét mindig behozhatta, de a kisebb téttel megakadályozta a bankot abban, hogy a nyert pénzt visszavegye tőle. Ugy érezte magát, mint a lovas, aki a megbokrosodott lóval küzd, de biztos benne, hogy a lovat végül is aláveti saját akaratának.

Willovsky alaposan nekifeküdt a játéknak. Mindegy volt, mely mezőnyökre helyezi tétjeit; ebben nem lehetett a véletlennek törvényeket előírni, de tétjeit pontosan szisz-
témája szerint szabályozta. A szerencse kegyes volt hozzá. Előfordult ugyan, hogy több tétje elveszett egymásután, de mindig kifogott egy nyereséget, mely bőségesen kárpó-
tolta.

Még mindig az volt az érzése, hogy minden oldalról figyelik, de most már éppen ez nyugtatta meg őt s visz-
szaadta önbizalmát. Művésze volt a játéknak s megmu-
tatta a bábész tömegnek, hogyan kell játszani. Oly könnyű volt az egész! Willovsky kevésbé örült a pénznek, mint saját bölcsességének, mellyel azt megnyerte.

Mikor a croupier bejelentette az utolsó három játsz-
mát, Willovsky fölállt s hanyag mozdulatokkal dugdosta be a pénzeket zsebeibe. Ötvenezer frankot nyert. E pillan-
tban úgy találta, hogy a pénz a legnevetesegebb do-
log a világon s ezt a véleményét abban az ironikus mo-
solyban juttatta kifejezésre, mellyel a croupiertól és a játékosoktól elbucszott.

A kaszinó előtt cigarettára gyújtott, a kivilágított tén-
ren át, kellemes érzések közepette egy sötét fasorba ju-
tott a közeli parkban. Senki sem volt itt, csak a tavaszi éjszaka csillagai világitottak a pálmák között.

Willovsky művészi lendülettel átvette vállán az es-
télyi felöltőt s mind beljebb és beljebb jutott a parkban. Egyszerre csak gyors, de csoszogó lépteket hallott maga mögött s valaki újját tette a Willovsky vállára.

Hirtelen megfordult s kis, vézna férfit látott maga előtt, aki az aggastyánok szétfolyó mosolyával nézett rá.

— Ne menjen ily messzire a sötétben, — mondta az idős férfi.

— Miért nem? — kérdezte Willovsky szörnyű megle-
petéssel, melyet nem is leplezett.

— Aki tudja, annak vigyáznia kell!

— Mit tudok én és mire vigyázzak? — szerette volna Willovsky megkérdezni, de már nem volt ideje rá, mert

az aggastyán ugyanazokkal a csoszogó léptekkel elietett.

Willovsky először dühösen tovább akart menni s fi-
gyelmen kívül hagyni az intést, mely talán inkább koldu-
lás akart lenni. De aztán eszébe jutott a rengeteg pénz a zsebében s visszafordult a kivilágított tέρre.

Mikor hazaért s levetkőzött, keresgélni kezdte a mell-
gombok fekete bőrskatulyáját. Pontosan emlékezett rá, hogy az asztalon hagyta. Amint bőröndjét kinyitotta, hogy kivegye belőle hálóöltözetét, ott találta a bőrtokot a fehér-
nemű között.

Átkutatták volna a szobáját, kinyitották volna a bő-
röndjét és kirabolták volna? Mindent átnézett, semmi sem hiányzott s a bőröndben úgy volt minden, ahogy otthagya. Ugyáltszik, mégis téved. Gondosan magára zárta az ajtót, levetkőzött s bebújt az ágyba, de a bankjegycsomót előbb a fejpárnája alá dugta. Igen fáradtnak érezte magát s gon-
dolatai nemsokára megszabadultak minden logikától.

Willovsky már régen fekete bőrkofferéről álmódott, melyet színültig tömött meg pénzzel, az ezüstös szakállu vezérigazgató még mindig irodájában ült s egy papirlapot tanulmányozott, melyet titkára nyújtott át neki. A papíron hosszú számoszlopok voltak.

— Milyen benyomást tett a játéknál? — kérdezte a főnök anélkül, hogy fölemelte volna tekintetét a papir-
lapról.

— Először nagyon bizonytalan volt, mint minden kez-
dő, de igen gyorsan belejött. Aztán szinte gunyosan ját-
szott tovább; gunyosan és nyugodtan.

A vezérigazgató apró ujjával a számokkal teleirt pa-
pirlapra mutatott.

— Sok ebben gyerekes vonás, de van rengeteg gya-
nus momentum is. Meg lehet-e véletlenül találni az egysze-
res és háromszoros esélyek kombinációját? És ez? — egy pontra mutatott, ahol a számsor cikk-cakkszerűen ugrált ide-oda, — a széria tökéletes biztonsága! Ha gyanunk be-
igazolódik, csodálni fogom ezt az embert vakmerősége és arcátlansága miatt.

A vezérigazgató gondolataiba mélyedt. A titkár ezt kérdezte tőle:

— Parancsol még valamit velem ma éjszaka, vezér-
igazgató ur?

— Egyelőre semmit.

Az őszszakállas ember szemeiben furesza fény villant meg.

— Egyelőre megvárjuk holnapi játékát, — folytatta, — Az illetékes szerv mindenesetre legyen minden eshetőségre elkészülve; további utasítást holnap kap majd.

A titkár mély meghajlással távozott el.

IX.

Bár Willovsky jól tudta, hogy a játéktérnek már délelőtt tíz órától nyitva vannak, csak késő este ment el ismét a kaszinóba. Az egész napot igen kellemesen töltötte el. Miután a pompás fürdőintézetben egy raffináltan nagyszerű fürdőt vett, kocsival végighajtatott a tenger melletti uton egész egy hegyi faluig, ahol megreggelizett. Naplementekor már ismét Monte Carlóban volt s a va-
csorához igen gondosan öltözködött fel. Éjszakai nyugta-
lan álmái, az öreg ember figyelmeztetése, a bőrtokhistó-
riája és sok minden más miatt is tegnapi nyereségét a szál-
loda páncélcasszájába záratta. Most bement az irodába és tizezer frankot vett ki betétjéből. Ez az összeg tulan-
nak tünt fel előtte, hiszen tegnap sokkal kevesebbet fek-
tetett be, de elvégre nem akart kiesinyes lenni. A játék el-
végre csak játék s az első tétek el is veszhetnek. Hogy ma is nyerni fog ebben biztos volt, csak a szisztema szerint kell játszani, akkor a véletlen őt fogja szolgálni, akár-
csak valami hűséges rabszolga. Edgar Willovsky kitünő hangulatban lépte át a kaszinó elegáns küszöbét.

(Folyt. köv.)

A Képes Hét gyermekszépségversenye. 1. Molnár Marian, Gálszécs. 2. Szenes Hanzi, Kassa. 3. Nógrádi ikrek. 4. Rónai Tibi és Kari. 5. Szabó Sárika, Beregszász. 6. Laurencsik Klárka, Losonc. 7. Csekes Katóka, Szap. 8. Takáts Aranka, Andre Lajos és Boriska, Pozsony. 9. Vassányi Klárka, Losonc. 10. Tibi és Gyuri, Terebes. 11. Mihalik Gabriella, Surány. 12. Kroscsenits Csilike, Felsőnyárasd. 13. Fischer Bandi, Tornalja. 14. Krausz Médi, Kassa. 15. Erdélyi Lacika, Kelecsény. 16. Welsz Giza Magda, Homonna. 17. Mihalik J. Árpád, Surány. 18. Mihalik Ellyke, Surány.

Hölgyeim és uraim,

ez Ő, ez Ő, kétségkívül és csalhatatlanul, a személyazonosság megállapítható.

Lehet, hogy önök is találkoztak Vele, csak nem merték elhinni, hogy Ő az. En azonban biztos vagyok, jó szemem és fülem és orrom van. Nem tudom, mikor érkezhettek meg, éjszaka talán, mikor álmosan bóbiskolt állomáson, pályaudvaron, határmenti utlevélvizsgáló, csomagellenőrző irodában sasszemű finác és gyanakvó hivatalnok — átszökött, belopódzott, észrevétlenül besurrant s mire hajnalban nyitogatni kezdték pislá redőnyeiket a boltkirakatok — lütyörészve, zsebredugott kezekkel, mint valami szemtelen suhanc, gondtalan suszterinas, megjelent és végigflangált a körutakon.

En mindenestre felhívom a rendőrség figyelmét, hogy titokban, bejelentetlenül megérkezett és itt tartózkodik fővárosunkban.

A pesti hidfőnél vettem észre, mikor leszálltam a villamosról. Félállbal még a lépcsőn, először ismerős szaga csapott meg — nagy lélekzetet vettem s álmélkodva néztem körül. Nem parfóm-illat, ő nem, szó sincs róla, nem Coty és Houbigan, nagyon biztos, hogy nem az, hiszen éppen arról orrontottam meg, hogy más valami, mint a mellettem ülő hollywoodi moziszinésznek maszkírozott vészdemon bundájából és szemöldök-keretéből és szemfestékjéből és szájirosítójából áradt felém. Ő nem, nem is pontosan il-

lat — nyersebb valami annál, van benne szag is, levegőnek és felhőnek, de földnek, ő igen, földnek, sőt trágyának szagkeveréke — virág és hus és szellő és havasi gyopár és piszkos hólé, csatornában csörgedező.

Aztán egy pillanatra az arcát is megláttam, ahogy ingerkedve, hátam mögé kerülve, gunyos füttyentéssel eliramodott — még volt annyi időm, hogy utána kiáltssak:

— Ohó! Állj csak meg!

És még egyszer, lihegve:

— Megismertelek, hékás!

Aztán még dadogtam valamit, mint hosszú, hosszú álomból ébredve a gonosz mostoha rossz pálinkájától, keserű mák levélvel elaltatott gyerek: hunyorogva pislog s motyogva keres néhány elfeledett szót s nem tudja, sirjon-e vagy nevesen. De Tavasz kisasszony, miután szalmaszállal megcsiklandozta orrom, már ott hintázott valahol a Hűvösvölgy valamelyik öreg fájának frissen sarjadt ágán.

Ha idején le nem tartóztatják, nagy baj lesz ebből, kérem — két héten belül zöld és piros és fehér hadsereg bomlik elő a föld alól — megszállják a környéket, letelepszene a sártengereken — a fellázított fák és földek és bokrok és mezők virágai összefognak és kikiáltják a boldogság rémuralmát.

Karinthy Frigyes.

HONVÁGY

Valami különös, névtelen betegség ez, az idegbaj egy szelidebb fajtája. Néha kitör, napokon át kínoz, aztán elfelejti az ember. Aztán megint hetekig nem lehet másra gondolni. Leveleket szeretnék írni Neki. Így kezdeném: „Alig egy éve, hogy elhagytalak.” Vagy: „Emlékszel, mikor utoljára láttalak, ilyen, meg ilyen voltál.” A legkorlátoltabb dolgokat írnám. Ő biztosan megértene. Megírnám neki, hogy szép, ő a legszebb, okos, türelmes, érzéki, tiszta és egyetlen. Mint egy rajongó borbély, úgy ontánám feléje mind a nyugtalanságot és hódolatot. Vannak napok, hogy nem tudok másra gondolni. A nap szakának minden világitása eszembe juttatja. Látom a mosolyát, ékszereinek szikrázását, hallom a hangját, ami ideges, csöndes és végtelenül megnyugtató. Ideírom, hogy nagyon szeretem. Ezt bátran kimondom, ez a viszony lehet nyilvános, nem kompromittálom, mert rengeteg barátja van ugyanis. Szerettem, mielőtt még ismertem, mert a hire előtt járt és boldog voltam, amikor jobban voltunk, s ragaszkodom hozzá most, mikor már reménytelenül messze vagyok tőle. Talán egyszer vissza fogok még hozzá menni, de az már nem lesz az igazi, csak reflexmozdulatok.

Tudom róla, hogy önző, irigy és kacér, ismerem a hibáit, de ismerem az életét, ami tiszta, harmónikus, derűs és barátságos. Ő nagyon öreg, de csodálatosan tartja és prezentálja magát. Szelleme mindig egy kissé az ucca és egy kissé a szalon, s ez a keverék megszépíti eszritjének és argotjának minden durvaságát. Valahogy otthon voltam nála. Nem beszélek róla senkivel, de a nevét jölesik néha kimondani.

Vannak ilyen névtelen rokonságok, és az ember soha nem tudja, mikor boldog és mikor van otthon valahol? Éveket éltem idegen nagy és kisvárosokban, de csak ilyesmire emlékszem vissza, hogy Weimarban fáj a fogam, vagy Londonban nem volt pénzem színházba menni. Párisban ez nem volt, valahogy tudtam, amíg ott voltam, hogy ez egy jó idő, talán ez az ifjúság, talán ez a boldogság egy ideje, valami, ami soha, semmi módon, semmi áron nem ismételhető meg. Most már bevallom utólag, hogy pali voltam reá. Költöttem reá, futottam utána. Mit tehet ő róla, ha nem voltam az esete? Ismertem az uccái nevét, mielőtt odamentem. Valószínűtlen volt, hogy mindez, amiről az ember regényben olvasott, csakugyan van, ezek a szűk uccák a hosszú nevekkkel, ahol valósi-

nüleg csupa százkilós regényhős él. Egyszer az Observatoire előtt elcsodálkoztam egy tánchelyiségen, aminek Bullier volt a neve. Valamelyik France-regényben az egyik paraszti származásu szenátor itt tanult táncolni. Az együgyű, kedves szobrait, régi uccái és makacs épületei arcát szerettem, a szokásaikat, az ételüket, ahogy élnek az uccán, ahogy ülnek a kávéház előtt kalapban, a munkájuk értelmes tempóját és slendrián ritmusát, a közhe-lyeik eleganciáját, amivel minden pillanatban egy kis aranyfüsttel kenik be az életet, az asszonyaikat és leányai-akat, akik minden kiadásban kulturáltak és becsületesen őszinték, a salá-táikat és haláikat, az üzletek cégtáb-láján a betűk szép latin formáját, a villamoskalauzok sapkáit, a gárdisták lebernyeses köpenyét, a zárkózott, gögöcs nevedeiket, a Faubourg St. Germain csukottzsulus palotáit és a Monceau földigérő ablakait, Maupas-sant szobrát, a kivert Parc Montsou-rist, ahol az embernek este nya-kába ugráltak a csavargók, a Galeries Lafayette előtt a tolongást este hat órákor, mikor jött kifelé az a kétezer-négyszázötvenhárom csámpás, ala-csonytermetű elárusítónő, a Louvre japán osztályát, a Clunyben az erény-övek gyűjteményét, a Montmartre-on a pár megmaradt Bal Musette-et, az édes és nyárgó, harmónikán előadott uccai tangókkal, a St. Germain-des-Prés-n azt a kávéházat, aminek abla-kából egy nagyon hosszú őszön át néz-tem az esküvőket és temetéseket, a Luxembourg-kertet, ahol a szenátorok ajánlatokat tettek a nevelőknék, a drága Foyot vendéglőt, ahol egyszer bánatomban egyedül megettem 160 frankot, ital nélkül, s utána éhes ma-radtam, a korcsmákat a csarnokok kö-rül, ahol éjjelkor pacalt lehetett kap-ni és chablis-t vichy-vizzel, a proletár-negyedeit, ahol minden élt és ordított és helyet keresett és nőni és levegőzni és dolgozni és produkálni akart, az uccák kékcsikos reklámvilágításait, a Bois-t nyáron, éjszaka, amikor olyan fülledt az emberek szenvedéseitől, mintha az egész világról mindenki eb-be az egy kertbe hozta volna el minden nyugtalanságát egy éjszakára, negy-venötven kilométernyire Páristól az országut mentén azokat a hotellerie-ket és apró korcsmákat, ahol minden drágább volt, mint Párisban, de az em-ber este hársfák alatt ült és pipázott és nézte a Szajná, s Párist csak sejt-teni lehetett a fényeivel és lángoló am-bicióival, egy empire-hotelt Evreux-ben s egy másikat, ami sokáig titkos felfedezésem volt, hetven kilométer-nyire a Porte Dauphinetól, s most már megmondom, mert nincs rá többé szük-ségem: La Roche Guyaume-nak hív-ják, a Szajna partján harmincöt ház,

köztük egy hotel, ami rossz, ellenben a „Dojen” című korcsmában kell vacsorázni, annak van három szobája egy szomszédos parasztház első emeletén, ahová Maupassant hőse, a Bel Ami szöktette a bankár leányát, s a szobák butorzata a legtisztább fabusi empire... Szeretem a spekulációikat, ahogy órákon át tudtak beszélni jelentéktelen dolgokról, de mindig úgy, hogy senki sem fáradt belé, az italjaikat módfeletti, a snapszok közül a Calvadost s az aperitifek közül a Suze-Citront, a borraik közül a chablis-t, csak a söreiket utáltam.

A hotelben vöröscsikos tapétája volt a falnak, senki sem volt goromba hozzám. Nem raboltak ki az emberek, s ha nem volt pénzem, szomorúan néztek s hümmögtek, de nem szóltak semmit. Néha fillérekéből éltem és boldog voltam. Székely népmeséket olvastam a Tuillériák kertjében és ősszel irtam egy könyvet. Habitué voltam a rue Blomet-ban a néger bálon. Senki nem bántott, nem zaklattak a rendőrséggel, hagytak élni, ahonnan tudtam és kedvem volt. Egyszer a rendőrt megkérdeztem, hogyan kell St. Cloud-ba menni, s azt felelte: „Kétféleképpen lehet, hajón és villamoson; én azt ajánlom, menjen a nővel hajón, az sokkal mulatságosabb.” Rengeteget veszekedtem vele, mert megadta magát a pénznek. Télen kályhák mellett ültem az uccán a kávéház előtt és hallottam mindenféle híreket, hogy Görögországban háború van, de ez mind külföldön történt, tehát valószínűtlen volt. Most mindig hallom a hangját, ahogyan az ember egy elhagyott kedves hangját hallja. Felfoghatatlan, hogy nem vagyok ott, s itt ülök és nézek ki a Horváth-kerthe s bámulom az olvadó hólét, s nincsen kedvem semmihez.

Márai Sándor.

I.
Két évvel ezelőtt. Perzselő nyár. Perugia.

A nyári tanfolyam hallgatói közt sok a magyar. Egyetemisták. A zsufolt teremben irtózatos a hőség.

Nobile befejezte az előadást. Tolongnak a vacsorára.

Két magyar diák kifelé menet:

— No, mit szólsz hozzá, ugy-e mondtam, hogy ilyen lesz?

— Elég érdekes volt, ami igaz, az igaz, izgalmasan beszélt. A Norge derekas munkát végzett és végeredményben ez a fontos. A személyek mellékesek. A sarki ut a lényeg.

— Tagadom. Az egész utról úgy beszélt, mintha egyesegyedül az ő érdeme volna. Amundsen? No, hallod, hát lehet egy újoncnak így beszélni az öreg sarki-medvéről? Én, Nobile, én, én, és hát, igen, ott izélt Amundsen is, ő is ott volt velem, legközelebb már nem is viszem magammal.

— Nem mondta ilyen élesen.

— De így gondolta, lefogadom. Rettenetes elbizakodott ember, még meg fogja egyszer járni.

II.

A „Cittá di Milano” fedélzetén.

Egy évvel később.

Nobile ágyban fekszik, rettenetesen megviselt, ideges, kimerült. Kutató, komor pillantások nézik. Hánykolódik. Tegnap hozta el Lundborgh a Vörös Sátorból. Elsőnek.

— Borogatást, ezredes?

— Nem, nem kell, beszéljete, mi hír?

— Lundborgh ma reggel felszállt, nem sokára oda kell érnie. Estére visszatér. Ha nem jön semmi közbe, pár nap és itt lesznek.

A beteg megborzad, hörög.

Erre nem godolt.

— Hogy? Ha nem jön közbe valami?

— No, ja, persze, reméljük.

A biztonságba mentett emberállat ideg-roncsain olyan félelem csap át, ami nagyobb, mint a jégsziget borzadálya és kinosabb, mint a fagyhalál. Minden a rádiótól függ.

— Biaggi...

— Parancs?

— Mit üzen, semmit, gyorsan, gyorsan, mit üzen.

— Már látják a gépet, pár perc és leszáll.

Borzasztó percek. Lassan csordulnak el, mint a halálverejték.

— Ujabb hírt.

— Nincsen, ezrdes. Ugy látszik, segítenek a leszállásnál.

— Mit gondolsz, kit fog most hozni?

— Elválik.

Kinn lárma.

— Mi az, mi az?

A beteg felkönyököl és előre mered.

Az ajtó lassan nyílik. Kinn zürzavaros hangok. Két torzult szempár mered a betegre. A száj néma.

— Beszélj, beszélj!

— Rossz hír, ezredes. Lundborgh gépe a leszállásnál összetört.

— Összetört?

— Össze, ő is fogoly maradt, a mentés megakadt.

A beteg visszahull. Az eltűnt Amundsenra gondol.

— Akkor elvesztem.

III.

A vizsgálóbizottság tegnap terjesztette föl az aktákat a Ducehoz, aki végső fokon dönt az expedíció-ügyben. A vélemény lesújtó.

Az adta be neki a döfést, amin elmene-kült: a gép. Lundborgh gépe.

(Róma, március eleje.)

Gyóry Dezső.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Egy készülő ígélet nevében*

A háborúutáni írók egy csoportjáról kellene megmondanom, mi az, ami annyira amennyire összefüzi tagjait, s amiben munkáik és békaegérharcaik értelmét keresik: érzem tehát, ígéletem kellene valamit. Mert akit valaha szerettek, az mindig valami ígéletet jelentett felebarátainak; s ha meglessük a történelem műhelyének, a nemzedék-képződésnek titkait, rájövünk, hogy a história különböző korszakai is mindig egy-egy nagy Ígélet körül kristályosodtak ki, egy-egy Ígélet körül, amely egy új paradicsom káprázatával tudott felcsillanni az életük sivatagában vándorzó emberek előtt. Ó nincs szükség éppen nagy ígéletekre! Az emberek szinte hihetetlen

*Előadás a „Fiatal írók előadóstjén”, amelyen BABITS Mihály, FODOR József, IGNOTUS Pál, JÓZSEF Attila, KODOLÁNYI János, KOMOR András, MOLLINÁRY Gizella, MOLNÁR Ákos, ROZVÁNYI Vilmos, SÁRKÓZY György, SZABÓ Lőrinc, TÖRÖK Sophie, ZSOLT Béla szerepelt.

kevessel beérik néha. Írókörtársaink egy csoportja például azt helyezi nekik kilátásba, hogy eltörlik a nagybetűk használatát. S ime, vannak, akik büszkén és mámorosan állnak ennek az ígéletnek a zászlaja alá is, s boldogok, hogy résztvehetnek a forradalmi harcban, amely a nagybetűk megsemmisítésének nagyszerű merész álmáért folyik... Vagy mi hajtja egy-egy új izmus, egy-egy új stílus felé oly repeső izgalommal az embereket, ha nem az a csodaváró illúzió, hogy az új irány az élésnek vagy a meghalásnak, a látásnak vagy a vakságnak valami megváltó új módját lelta meg, s életük pusztaságából egyszerre valami boldog csodálatosság mezőkre jutunk, mihelyt eltanuljuk azt a gyönyörű romantikus, klasszicista, impresszionista, expresszionista, futurista, mit tudom én, milyen látásmódot, amit a kor költői éppen előlnek...

Mi az már most, amit a mi írói cso-

portunk Önöknek és önmagának ígér? Van-e nekünk is valami nagyjából közös hitünk, aminőt minden teremő nemzedék magával hoz, vagy — ha úgy tetszik — aminő a teremő nemzedékeket magával hozza? kaptunk-e a történelemből mi is valami megbízást, amelyet együtt kell végrehajtanunk? Kétségbe szokták vonni ezt. Az a hír járja rólunk, hogy epigonok és korszerűtlenek vagyunk, a l'art pour l'art semmire kellő hívei, akik egyedül-üdvözítő szociális problémák helyett még mindig a halálraítélt én állítólag kicsiny ügyeivel foglalkozunk; fölényesen szoktak legyinteni rajtunk, mert a mindenféle művészettechnikai találmányhoz szokott olvasónak egyetlen új patenert sem hozunk; azt beszélük, hogy — horribile dictu — még csak világnézetünk sincs; s tudjuk, bizonyos körökben reménytelen epigonságon bizonyítékát fogják látni abban is, hogy mi nem tagadjuk meg a közösséget azokkal a generációkkal, amelyek előttünk éltek és alkottak a földön.

Nem vagyok bizonyos benne, egyetértenek-e velem a barátaim: én valóban nem tudom megnevezni azt az ideált, amely összekapcsol bennünket, s azt hiszem, más sem tudja megnevezni. Mi bizony jelszó nélkül lézengünk szerteszét. Nem vállaltuk a kor egyetlen uralkodó tendenciáját sem; éppugy nem állunk az etikus soffőr ideáljának mágnesevonzásában, mint ahogy a mindenáron újat-hajszolás és a megriadt reakció kötélhuzásában sem veszünk részt; éppugy nem kötjük magunkat a gazdasági-társadalmi események kizárólagos komolyanvességéhez, mint ahogy nem dezertálunk átszellemült hangulatokba sem; nem hiszünk, hogy a művész csak a forradalmár vagy az epigon szerepe között választhat, s csak merőben új vagy csak merőben régi eszközökkel élhet; éppugy tul vagyunk azon a felfogáson, amely egymást kizáró pólusoknak véli a művészet öncélúságát és társadalomszolgáló szerepét, mint ahogy megszenvedett szavaink vannak az emberiség anyagi és politikai nyomoruságáról, anélkül, hogy bármelyik politikai párt csatlósáivá szegődnénk; sőt oly kevésbé fontos nekünk a megformázott program az érzés-sugalta igaz szavakhoz képest, hogy még csak a programtalanságunkból sem csinálunk programot. Ez a tizenöt író, ha felismeri az élet egy elemét, nem merevítí azt egyoldalú elméletté; s belső szabadságát nem adja el teóriák tál lencséiért. Nos, éppen ez az, amit a mi világnézettelenségünknek mondanak! Ebben a dogmák páncélsörgetésétől hangos, tudákos korban, amelyben kortársaink a világnézettüktől már nem látják a világot s csak az elméletek vasos és nyílt szavait értik: szükségszerűen iránytalanoknak tetszenek azok az emberek, akiknek nem az eszében, hanem ugszólván a csontjaiban és vérrendszerében van az irány sejtelve, akik maguk sem tudják, merre mennek, s beérik azal, hogy érzik: van bennük valami, ami tudja; szükségszerűen színteleneknek tartják azokat, akik a plakát hangos nagy foltjai helyett gazdag árnyalású színekkel dolgoznak, s korszerűtleneknek, akiket divatos jelszavak helyett csak belső sugallatok szavai vezetnek.

Ma, mikor a háboruutáni magyar írók mintegy seregszemlére vonulnak a közönség elé, oly csaknem teljes számmal, mint eddig még soha.

Nem lep meg bennünket, hogy elméletektől bódult kortársaink csak abban a művészetben ismernek magukra, amelyet a divatos teóriák fogantak. Azokat a hiányérzeteket, amelyeknek mi vagyunk a megvallói, a kor uralkodó tendenciái még csak megvallani sem engedik; verseink, novelláink, regényeink gyakran olyan hangokat fognak fel, amelyekre a kor hivatalos antennái nincsenek beállítva s amelyek nélkülünk, bitangjára hagyva, talán az ürbe vesznének. De nem az-e a kor igazán hitelt érdemlő tanuja, akinek szemét és szavait semmiféle elmélet nem befolyásolja? s nem hihető-e, hogy a mi ideálalanságunk csak látszat, amely onnan ered, hogy kortársaink csupán a megformázott ideálokat képesek észrevenni? — Minket nem lep meg majd, ha egy nap csoda fog esni. Megtörténhetik, hogy a divatos elméleteknek, amelyeket a kor annyi sze-

retettel ölel keblére, egyszer ki fog tűnni a hamissága, arról a művészetéről pedig, amely hamupipőke módjára ma még a kuckóban kuporog, kiderül, hogy ez volt a ma igazi vérszerinti gyermeke.

Komlós Aladár.

A kisebbségi magyar irodalom margójára

„A csehszlovákiai és jugoszláviai magyar írók egy-egy szláv államban élnek kisebbségi életüket. Mi vagyunk a legszegényebbek szemben az erdélyi és magyarországi bőséggel, de mi vagyunk a legkötetlenebbek, a legprogresszívabbak, mert bennünket nem béklyózik le a nagy múlt, a kincses történelem, nekünk csak jelenünk van, míg Magyarországot és Erdélyt a múlt, a tradíció irányítja, boldogítja, de bénítja is”, — írta nekem a napokban a vajdasági szellemi élet egyik vezére.

Idézem ezeket a sorokat, mert bennük sűrítve jut kifejezésre számos oly gondolat, mely önként felvetődik, ha valaki kritikailag próbál rávilágítani irodalmi életünk kérdéseire. A lényeg a progresszivitásra való utalásban rejlik, melynek egyik döntő faktora a tradíciótlanság, az irodalmi múlt hiánya! Más szóval: a semmiből kellett megteremteni a kereteket, elindítani az életet, körvonalozni a célokat, kritikailag figyelemmel kísérni, befolyásolni az eddig elért eredményt és nem utolsó sorban: megnyerni és kiharcolni az olvasótábor! Arra fölösleges utalni, hogy ez nem ment zökkenők nélkül, aminthogy fölösleges lényegesebben hangsúlyozni azt is, hogy mindennek csak a legelején vagyunk. Kezdetek vannak csak, elindulások, próbálgatások: éppen egy évtizednyi munka, de benne olyan eredményekkel, melyek ígéretessé teszik a jövőt.

A tradíciómentes fiatal szlovenszói magyar irodalom nem kér a kritikától enyhébb megítélést, de azt elvárhatja, hogy speciális helyzete mindenkor a korképhez megfelelően megvilágíttassék és utbaigazítást kapjon. Nem beérkezett nagyok folytattak itt munkát, hanem egy maroknyi husz-huszonötévesztendős csapat kezdte meg a próbálkozást, melyből mégis kialakult egy elfogadható keret. És ez a csapat kissé meggyarapodva bár, ugyanolyan fiatal maradt, mert

A ponyvaregény lélektana és etikája

Szilágyi Dezső, a dialektikus készségéről ismert magyar politikus állítólag így kiáltott fel egy alkalommal barátai körében:

— Allitsatok valamit, hogy megcáfolhassam azt!

A bűnügyi regény hőse, a kockás havelockjával és rövidszáru angol pipájával szinte száználmissá és nevetéssé sztereotipizált detektív, a sorok között kvázi ezt kiáltja:

— Adjatok egy rejtélyt, hogy megoldhassam azt! Adjatok egy zseniális gaffickót, hogy börtönbe juttassam! Az erkölcs és az igazság nem ismernek irgalmat, minden gonoszt meg lesz torolva!

Akik a kriminalisztika szépirodalmát egy gögös orrfintorral intézik el,

egy évtized csak annyi, mint éppen átvergődni az írás mesterségbeli fogyatkozásain és kitapasztalni az írás technikáját. A decentralizált irodalom itteni eredményes művelője uttörőnek, szinte felfedezőnek tünhetett a szemünkben, amikor elődök, utmutató és múlt nélkül mindent magából volt kénytelen adni!

Ma, tíz év múltán, irodalmi életünk figyelője azonban méltán követelhet többet, mint technikai tudást. Cikkek keretén belül csak röviden utalhatok azokra a szempontokra, melyeknek szemmel-tartása egészségesebbé, nívósabbá és tovább fejlődésre képessé teheti irodalmunkat. A tradíciótlanság erős fegyver annak kezében, aki használni tudja. A tradíciótlanság függetlenséget jelent, — a békó nélküli író merészen odanyulhat mindenhez és kimondhatja, ami érdekli. Utalok az új amerikai irodalomra, mely a maga erőteljes félbarbárságával tuljut a felületen és oda markol, ahol az élet lényege rejlik. — Adottságok vannak itt, a speciális szlovenszói helyzet, melynek ki kell domborodnia az alkotásból. Az eddigi kísérletek helyett megcsinálni nem egy szlovenszói, hanem a szlovenszói regényt! Regényt, amelynek szaga, vére, élte van és amelynek local couleurje ide mutat. Izelítőt adott irodalmunk ebben is. (Darkó: A korbács, Szakadék; Tamás Mihály néhány novellája s a sajnálatosan pamflett nivóra sülyedt Szép Angéla háza, Györy Dezső verstermésének néhány gyöngye stb.) annál inkább várhatjuk a local couleur teljességében való érvényre jutását.

További lépés: a témát összhangba hozni a progresszív nyugat problémáival. Utalni az egyén életét determináló adottságokra, időt, mátt éreztetni, rugót láttatni a világmozgásban, — nem vezércikk alapon, hanem életes művészi alkotás keretén belül! És egyáltalában kitágítani a témakört! Kötöttségeink, mozgási gátlásaink ellenére kitágítani a szellemi horizontot!

A progresszivitásra való utalás pedig ne legyen jóakaratu előleg, hanem beváltásra került ígérlet!

Ezek a felvetett kérdések, ezek az utalások megérdemlik a behatóbb tárgyalást. Sorjában meg is fogjuk próbálni a lényegét megvilágítani bennük.

Egri Viktor.

Lehetnek igen előkelő és választékos izlésű literátusok, de nem lehetnek ismerői az emberi gondolatnak, vagy ami ennél is több: az emberi vágyak.

Aki pedig azt fejtegetné, — ez különben gyakori vélemény — hogy a bűnügyi történetek hatása erkölcsromboló, amorális, az vagy alapvető tévedésben leledzik, vagy sohasem olvasott még detektívregényt s csak valami atavisztikus smokksággal szidalmazza mindazt, amire a széles népi tömegek ösztönösen reagálnak.

Minden nyelvnek vannak szavai, amiket az ildomos arszlán a világért sem ejtene ki az uri szalonokban, de őszinte pillanataiban, midőn lelki gátlásai megszűnnek, felborulnak s úgy istenigazában elkáromkodja magát,

akkor bizony csak úgy bugyognak belőle, mint a habzó-bor a kibontott flakóból. Kétségtelen, hogy ezeket a szavakat törölni valamely nyelv szótárából egyetlenó volna a nyelvünkcsinál- szemeremes megcsonkításával s az erkölcs, mely ugysem szavakon mulik, semmitsem profitálna ezzel. Eppily jogtalan és indokolatlan volna lebunkóznia a ponyvaregényt, amelynek nemcsak tradíciói, de klasszikusai is vannak s ugyanoly szerves része az irodalomnak, akár Petrarca szonettjei, vagy Sophokles tradéiái.

De adjuk meg az erkölcsnek is, ami az erkölcs. Nos, nyugodtan és meggyőződéssel állítom, a „Kriminalroman“ nemcsak hogy nem erkölcstelen, de egyenesen öre és hirdetője annak az etikának, mely törvényeink bázisát alkotja s egyben örök rezerváriumát ama jognak, hogy ember embert tetteiért szabadságvesztéssel, esetleg még súlyosabb büntetéssel sújtsa. Mert mit mond a bűnügyi regény? Ezt mondja:

— Nézd, nyájas olvasó, itt van például ez a Fantomas, a huszadik század legkörülmönfontabb kalandora, akiben annyi ész, tudás és uri fellépés összpontosul, amennyi bizonyára elegendő volna bármely egyetem tanári kollégiumának és egy kisebb ország tisztikarának. De semmit sem ér ezzel a genialis gazember, szemben találja magát az egész szervezet társadalmat, melynek képriséletében Nick Carter, a világhírű mesterdetektív, aki — ha még egyáltalában lehetséges — Fantomasnál is zseniálisabb egy fokkal, izgalmas hajszá után bilincseket rak csuklóira s a frakkos bitang az elektromos-zsöllyében végzi be nyomorult életét.

Tabló. Finis. Ami a filmben a happy end, az a ponyvaregényben az erkölcs diadala. Elmaradhatatlan klisé. Mint ahogy a mozidarab végén „megkapják egymást“ hős és hősnő, pontosan úgy kapják meg egymást a detektívregény végén genialis gonosztevő és igazságszolgáltatás. Soha többé el nem válnak egymástól.

A nyájas olvasó pedig, aki lélegzetét visszafojtva követte Fantomast a First National Bank safe-kamráiba, valamint d'Salamander hercegnő budorjába, ahol a főúri család vagyionokat érő diadémjára vonatkozólag jelent meg a tolvajkirály, a nyájas olvasó okul ezekből a rémséges történetekből. Mert bármily szerénytelen is legyen, azt nem tudja önmagával elhíttetni, hogy szellemi s egyéb képességeiben megközelíthetné a már többször említett gonosztevőt. Mármint milyen kilátásokkal indulhat neki a bűnözés rögzös útjának, ha a kor legkiválóbb gaz-zsenije is csak úgy keze-re jut a törvénynek, mit az együgyű falusi csirketolcaj.

Miért dagnók strucc-módra homokba fejünket, miért ne ismernők el a bűnügyi regény nevelő tendenciáját és eredményeit? Ne ölj, ne lopj, — a kriminális irodalom oly nyomatékkal hangsúlyozza ki és huzza alá a kötőlábba véselt parancsolatokat, betartá-

suk előnyét annyira plauzibilissé teszi a bűnhődés elmaradhatatlan voltának már az unalomig menő ismételtetésével, ahogy a „szobatiszta“ irodalom nem képes rá, mert nem engedheti meg magának a banalitás és a sematizált mondanivaló luraságát.

Menjünk tovább! Azt tudjuk, hogy tökéletes vagy homogén jellemek csak a gyermekmesék és az izzadtsággal kiagyalt operettek világában léteznek. Telítve vagyunk jó és rossz tulajdonságokkal, vegyesen s annak, hogy mely komponensek vetődnek felszínre a lélekben, rengeteg függése, kusza szabálya van. Elméletileg szóval kimondható: a gonosztevő ott lappang mindenki-ben, csak az alkalomra vár, hogy életjelt adhasson magáról. Mindenki-ben él bizonyos kvantuma a bűnözési vágynak. Akiben ez a vágy urrá lett, a bűnöző. De nincs ember, aki gondolatban vagy legalább is tudata alatt, ne követett volna el bűncselekményt. Mert minden vágy kielégülés után kutat és minden kielégületlen vágy megbontja azt a lelki egyensúlyt, amit vulgárisan jellemnek neveznek.

A freudi pszichoanalízis megalkotta magának a „Wunschtraum“ fogalmát, így nevezte el az álmok ama fajtát, melyek tudatalatti vágyainkat kompenzálják, kielégítik; tágabb értelemben ide sorolhatók mindazok az élmények, amik fantáziánkon át kerülnek belső életünkbe, nem utolsó sorban a könyvolvasás nyújtotta élmények. A modern kriminálispszichológia számára ismeretes tény a bűnügyi regény világhírű szerepe az emberi lélek bűnözési hajlamainak levezetésével kapcsolatban.

A statisztika tanúsága szerint az utolsó öt esztendőben elkövetett bűncselekmények közül csak körülbelül ötven százalék motiválódik haszonleséssel és pénz utáni vágygal; a bűnesetek másik fele(!) mögül a lélek szinte kifürkészhetetlen bűnvágyai vetik előre buljós árnyékukat. (Kéjgyilkosságok, kleptománia stb.)

A bűnöző, aki szűkségből vagy haszonlesésből vét a társadalom törvényei ellen, jóval kevesebb problémát nyújt a tudományos kriminálistikának, mint a másik fajta, aki hajlamait éli ki a különböző bűncselekményekben.

Anatole France egyik tipussá lett figurájától azt kérdi valaki:

— Minek Önnek a törvény?

— Vétkezni! — feleli amaz s ez a válasz, mely énnoly szellemes, mint amilyen igaz, az emberiség egyik kardinalis baját foglalja össze néhány mesteri szóban.

A bűnügyi regény pedig, mely az elkerülhetetlennek látszó vétkezés számára a társadalom szempontjából relative veszélytelen módot nyújt, nyilván hathatósabb módon csökkenti a bűnesetek számát és arányát, mint akárhány e célt szolgáló intézmény.

A rablólovagok háborzongató tetteit taglaló vásári füzetek és kalendáriumok csaknem olu régiek, mint maga a könyvnyomatás. Ponson du Terrail, a múlt század francia irodalmának tör-

ténetében alig említett író az első tudatos művésze ennek a műfajnak. „Rocambole“ című regénye, mely csekély harminchat kötetből áll, évtizedeken át volt olvasmánya millió és millió embernek. Régi könyvesboltok elhanyagolt polcain ma is felfedezhető a „Rocambole“ egy-egy rendszerint rövidített és átdolgozott fordítása. Ha meggondoljuk, alapjában véve mily keveset változott a kriminális irodalom lényege Terrailtól Edgar Wallaceig, önkéntelenül is felötlik bennünk az észrevétel, hogy a literatúrának ez a része fix szükségleteket előtűt ki, igazi tömegáru, melynek csak kiállításja változik, a bennük dolgozó erők épp-ugy változatlanok maradnak, mint a meztelen emberi lélek, mely létrehozta őket.

Furcsa eredményekhez vezetne a bűnügyi irodalom esztétikai boncolgatása, az bizonyos. De az esztétika elvégre deduktív tudomány, néhány tucat mestermű tanúságaiból szűrődött le s így annak érvényét igazságtalan volna oly irodalmakra kiterjeszteni, melyek célkitűzései nem annyira literárisak, mint erkölcsiek. A ponyvaregény születése pillanatától egyetlen témát variál, a bűnt, mely elveszi „méltó“ büntetését. Olyasmí ez, akár csak az algebra-példák hajdani tankönyveinkben, ahol adva volt a feladvány s utána ott állott zárójelben az eredmény. Az eredmény megvolt eleve adva, a „kunszt“ éppen abból állott, hogy ökonómikus és szabályszerű matematikai levezetéssel jussunk el ehhez az eredményhez. A ponyvaregény faktorai is adva vannak a bűn és a bűnhődés formájában, mennyi művészetet, olvasottságot, fantáziát igényel az, amíg az író elvonszolja hősét az előre tudott, szóval igen könnyen ellenőrizhető eredményhez, a bűnhődéshez.

A bűnügyi regény katharzisa tisztá és homály nélküli, mert e földről való tényezőket alkalmaz.

Am van a kriminális irodalomnak egy legújabb oldalhajtása, mely előtt a legprecízebb esztétika is meghajol. Az abszolút művészi felkészültséggel és lendülettel alkotott detektívregénynek Chesterton, a nagy angol író, a puritán katolicizmus prédikátora a leg-hivatottabb művelője. Páter Brown sorozatos kalandjai a világirodalom legpompásabb darabjai közé tartoznak.

Ha valaki kikutatná és pontos módszerét fektetné le annak a szuggesztív erőnek, mellyel a bűnügyi regényírás rendelkezik, értékes fegyvert adna az irodalom kezébe, melyek értékét mégis csak egyedül azon lehet lemérni, ahogy az olvasók tömegei rezonálnak rá.

De azt a tévhitet, hogy a detektívregény erkölcstelen, végleg el kell osztani. A detektívregény az életet adja, mely nincs kibékülve az erény számára; korrekciót csak az erkölcs javára követ el, amennyiben minden bűnt megbüntet, holott az életben büntetlenül futkos számtalan pokolraváló gazfickó. Vozári Dezső.

Eperjes magyar színjátszó társasága

Különböző lobogók alatt közös ideálért, a Magyar Kulturáért küzdő eme társaság tagjai szerényen „műkedvelők”-nek vallják ugyan magukat, mi azonban, a kissé archaikus-zománcu „színjátszó társaság”-gal, épp az elnevezést szeretnők megkerülni. Nem mintha derogálót látnánk benne, — ó, a világért se, hiszen jól tudjuk, hogy szegényes szóképletünk nem tulságosan szerencsés szóalkotása, a „műkedvelés”: a mi mostoha-talaju, tikkadt-levegőjü, elszigetelt kulturizónainkon már rég tulnőtt etimológiájának eredeti keretein s fokozott súlyra és jelentőségre tett szert, — hanem azért, mert az az érzésünk, hogy ott, ahol — mint ez esetben is — hosszú évek tervszerűen megalapozott s következetesen kifejtett, rendszeres kulturtevékenységről van szó; ott, ahol a szakértők kritikai irányítása egyenértékűen pótolja azt, amit például a színpályára hivatászerűen készülőknek a színiskola nyújt; ott, ahol színlelőadásoknak díszletekké és színpadi kellemékké átváltozó jövedelme is csak — gradus ad Parnassum; ott, ahol a sorozatos előadásokat táblás házak nézik és pedig nem úgy ám, hogy „tessék, no de tessék már jegyet venni a ma-esti előadásra”, hanem úgy, hogy „nekem pedig, ha a föld alól is, de adjanak jegyet, mert én holnap Homonnára utazom” (értsd: „a holnapi előadást nem nézhetem meg”); ott, ahol a diadalmas „Olasz asszony” seregnyi szereplője szedi-veszi magát és — „hadd lásson már egyszer szegény Igló is valami szépet” — á lá staggione a Szepességre ruccan; ott, ahol a Társadalmi Egylet színlelőadásainak rendezője, hogy a közönség izlése felől tájékozódjék, azt a kérdést, hogy színpadi szerzőkben és helyi színjátszóknak kik a közönség kegyeltjei, hirlapi szavazás alá bocsátja; ott, ahol az Ev. Nőegylet keretében rendezett énekes színjátékok férfi-karát szabályos kvartett (a Daltestvérek pompás kvartettje) látja el (oly pazar luxus, amelyet kevés, vagy talán egy színház se enged meg magának; és végül ott, ahol a lelkes, önzetlen áldozatkészség, hogy a szezon újjonságait is ismerje s egyuttal előtanulmányokat végezzen, Pest színházait keresi fel: a fogalom-jelző szó mögötte marad a valóság nomenklaturájának.

Ám, e hűvösen osztályozó szóelemelés talán nincs is helyén akkor, amikor oly izzó érdemeket érint, amelyeknek legfőbb érdemük éppen az, hogy közönségük tapsain kívül soha, semmiféle formában sem keresték az elismerést és amikor ránk ez alkalommal különben is egyéb feladat vár: az a feladat, hogy Eperjes magyar színjátszó társaságának intenzív kultur-munkásságát vázlatosan ismertessük.

Hogy a jogos érzékenységet kiméljük, az első kérdésében, az időrendet szó-laltatjuk meg. Hadd mondja el helyetünk, hogy Eperjes színlelőadásokat rendező öt kulturegyesülete — a Társadalmi Egylet, az Ev. Nőegylet, a Keresztényszocialista párt Leányklubja, Mun-

kás Műkedvelő Gárda és az Ev. Nőegylet Ifjúsági Csoportja — közül az első-ség, már tudni illik az időrendi első-ség dicsőségén a Munkás Műkedvelő Gárda a Leányklubbal osztozik.

A Munkás Műkedvelő Gárda, amely Sudermann Becsületével 1920 január 27-én és 28-án a Városi Színházban (itt közbetevően említjük meg, hogy e — hangsúlyozzuk: vázlatos — ismertetésünk csupán a nagy nyilvánosság előtt, a Városi Színházban színre került előadásokkal foglalkozik) mutatkozott be Eperjes közönségének, csak pár hóval előzte meg a Keresztény Leányklubot, amelynek első színlelőadása Csiky Gergely Örök törvénye, 1920 április 4-én és 7-én volt. A Munkás Műkedvelő Gárda, mint jeleztük, Sudermannal indult, akit kisebb-nagyobb időközökben nyomon követett Bródy Sándor (A tanítónő), Hauptmann Gerhardt (Takácsok), Ibsen (Nóra), Tóth Ede (A tolonc), Földes Imre (Hivatalnok urak), Sidney Garrick (A szerelem vására), Kálmán Imre (Tatárjárás), Sudermann (Bányásztragédia), Heiermans (Remény), Kálmán Imre (Az obsitos), Sidney Garrick (Annuska), Lehár (Drótos), Szirmay (Mágnás Miska), Vince Zsigmond (A limonádé ezredes), Huszka Jenő (Gül Baba) és Jacobi Viktor (Leeányvásár). Közülök nem egy reprizzel. Oly teljesítmény, amelyre a nagyjórészt egyszerű munkásokból álló kulturegyesület méltán lehet büszke. Hát ha még azt is meg-sugjuk, hogy a dalművek zenéjét az egyesület saját zenekara látja el. Az a, ma már nehezebb zenei feladatokra is alkalmas, hatalmas zenekar, amely a kiváló dirigens és univerzális zenei talentum, Pöschl János karnagy vezetése alatt működik. Az egyesület látható lelke Béres János, aki mint ügyes színjátszó is figyelmet érdemel. A főbb női szerepek Béres Margit, Minaresik Bözsike, Jurkannin Mancsi és Kasprisin Rózi, a főbb férfi-szerepek pedig Béres János, Götz Willy, Kollenka Béla, Pistay István és Fűredy Lajos kezében, szóval jó kezekben vannak.

(Folyt. köv.)

Az elegáns férfi

A CIPŐ

A férfi eleganciája ruházatának részleteiben nyilvánul meg, nem holmi divatos tromf, de éppen öltözékének föl nem tűnő, harmónikus összeállításában. Minden darabnak korrektül bele kell illeszkednie az összhatásba. Ez elv alapján azután sem a jóízű, sem pedig a változatoság utáni kívánság nem jár rosszul. A tulelegáns dandy, aki lábaira valami extravagáns skatulyát épített, éppoly vi-gasztalan látványt nyújt, mint az a férfi, akinek cipői gazdjuk hanyagságát és nemtörődömségét bizonyítják. Mindkét szélsőséges típus képviselői rosszul cselekszenek, mert figyelmen kívül hagyják, hogy az emberek gyakran egyetlen pillantás után, melyben csupán külsőségeket, szóval ruházatot tudnak észrevenni, végleges következtetéseket von-

nak le a férfi egész egyéniségére vonatkozólag.

A divatos cipő birodalmában a feltűnést nem keltő diszkrét formák között éppen elég a változatosság, melyet már a különböző célokra és alkalmakra szánt lábbelik természete határoz meg; ennek megfelelően mindig más és más lesz a cipő anyaga és fazonja.

A jólöltözött ur cipője megválasztásánál elsősorban ama szempont szerint dönt, mely alkalmakkor óhajtja a cipőt viselni. A barna és fekete boxkalf az uccai és a munkaruhához tartozik, a délutáni elegáns öltönyhöz leginkább kétszínű betétes cipő illik, mely lakk- és antilopbőrből készül. Estélyi ruhához a régi tradícióknak megfelelően a (meg nem repedezett) lakkcipőt alkalmazza az elegáns férfi.

Talán meg sem kell külön említeni, miszerint a cipőnek ahhoz, hogy csinos külsejét megtartsa, gondos ápolásra és gyakori pihenésre van szüksége. A leve-tett cipőt megfelelő kaptafára kell huzni s legalább huszonnégy óráig kell pihentetni. Gondos kezeléssel a jóminőségű cipő élettartamát jelentősen meg lehet hosszabbítani.

AZ ÖLTÖNY

A férfiruhák terén nem hoz különösebb újítást az idei tavasz. A divatlapokat még mindig a különböző színű kétszoros öltönyök dominálják. A színek egyéni izlés szerint válogathatók ki. A kockás minták világos alapon egyelőre erősen tartják magukat. A nadrág szabása ez évben már nem lesz olyan bő, mint tavaly volt. A kabát hajtókája is vesztit szélességéből. Estélyekre ugyan-egy, mint eddig, szmokingot vagy frak-kot viselnek. A fekete és sötétszürke kabáthoz viselt csikos és kockás nadrág továbbra is érvényben marad.

Új formát jelent a kirándulásokra és sportalkalmakra szánt „weekend dress”, mely csupán nadrágból és mellényből áll; a mellény azonban kabátszerűen van kidolgozva nagy és hajtókás zsebekkel. Az újfajta öltöny többnyire egész világos-színű, de tartós angol szövetből készül. Gyakori a vállnak bőrből való szabása is. A „weekend dress” már a konfekciós üzletek kirakataiban is ott található.

A FELÖLTŐ

Az idej felöltődivatot jellemzi, hogy a covercoat-szövet egyre jobban kiszorul a piacról. Helyébe lépett a szürke vagy világosbarna könnyű szövetből készült felsőkabát, melyen gyakran hozzáillő árnyalatban bársonygalérrt is alkalmaznak. Esős időben valamint utazásoknál továbbra is a gyors népszerűsége szert tett angol trenchcoat-t hordják, mely tavaly és tavalyelőtt igen praktikusnak bizonyult. Estélyi öltözékhez fekete szövetfelöltő jár.

A KALAP

A kalapok is megtartják az idén tavalyi formáikat és színeiket. A zöld, szürke és barna színek minden árnyala-

tát erősen viselik. Tavaszra könnyű nyuláször vagy nemezkalap az előírásos. A kalap terén különben a legerősebben érvényesül az egyéni ízlés.

A KEZTYÜ

A nagy tekintélynek örvendő angol férfidivatlapok közlése szerint ezerkilencszázhuszonkilenc tavaszán a sárga és fehér szarvasbőrből készített keztyű az elegáns. Viselnek ezenkívül szürke cérna-keztyűt is.

EGYEBEK

A mérvadó divatcentrumokban nagy keletje van e tavasszal a bambusz-séta-pálcáknak, éppugy a négyszögletes keretbe foglalt szemüvegeknek és az egy színű (többnyire világoskék) ingeknek.

A gyermekkor kozmetikája

Minden egészséges, normálisan táplált és fejlett gyermek szép, ha csak nincsen rajta elrutító szépséghiba. Ilyen szépséghibának tekintik a veleszületett anyajegyeket, melyeknek külseje, nagysága és elhelyezkedése a legváltozatosabb képet adhatja és bizony gyakran kétségbe ejti a különben egészséges, szép csecsemő környezetét. Az anyajegyek előszeretettel helyezkednek el az arcon s még szerencsének mondható az az eset, mikor a test egyéb részein mutatkozik a természetnek ez a kegyetlen, szeszélyes ajándéka. A nagyobb fajta anyajegy rendszerint már a születéskor látható, vagy pár nap múlva előtűnik, míg kisebb anyajegyek későbbi életévekben is mutatkozhatnak. Az anyajegyek világosabb vagy sötétebb festéktartalmuak, szőrtelenek vagy dus szőrzettől borítottak, vagy az erekből álló úgynevezett tüzfoltok, melyek élénk piros vagy lilás színűek. Ez utóbbiak gyakran ráterjednek az ajkakra is s azoknak kékes, duzzadt külsőt adnak.

Bármilyen elrutító is az ilyen veleszületett anyajegy, a kezelés a csecsemőkorban csak krémmel, vagy hintőporral való elfedésben állhat. Azok a kozmetikai műtétek, melyekkel e szépséghibák

a későbbi életkorban eredményesen kezelhetők, a csecsemő zsenge szervezete számára súlyos beavatkozást jelentenek s így azokkal legalább az első életév végéig várunk. Jól táplált, egészséges gyermeknél ebben a korban esetleg már elvégezhetjük a műtétet, de többnyire mit sem veszítünk azzal, ha még 1—2 évig várunk.

Az egészséges csecsemő finom, érzékeny bőre a leg gondosabb ápolást igényli. A mindennapi füröztetéshez tulszírozott, baby-szappant használjunk s a hajlatokat naponta többször krémmel bekenjük, puderral behintjük. Meleg levegőn lehetőleg ne tartsuk bepólyázva a csecsemőt, hadd érje a bőrét a levegő, mert különben a gumi alatt könnyen kipállik. A csecsemő célszerű táplálásáról kitérő népszerűen írott szakkönyvek adnak utbaigazítást. Nem hangsúlyozhatom eléggé, mennyire befolyásolja a helyes táplálás a bőr üdeségét, tisztaságát, rugalmasságát.

A gyermek szépségének, egészségének legfőbb eszköze a napsugár. A gyermeket meztelenre vetkőzve teszik ki a nyári nap sugarainak s a szülők boldogan tapasztalják, hogy a hosszú nyári napkurázás után a piros-pozsgás, egészséges gyermek milyen jól bírja a városi életet. De a fertőző és hüléses betegségeket, az iskola fáradalmait a gyermek szervezete hamar megsínyli s ezért őszszel, télen és tavasszal, amikor a természetes napot nélkülözzük, a legnagyobb áldás a mesterséges napfényt szolgáltatató kvarclámpás besugárzás alkalmazása, mikor is a természetes napfényhez hasonlóan a gyermek meztelen teste fürdik az ibolyántuli sugarakban. A kvarclámpa fénye e hatásos sugarakban rendkívül gazdag s ezért aránylag rövid ideig tartó besugárzással pótolható az órákig tartó napfürdőzés hatása.

A besugárzás kivitele a legnagyobb gondosságot igényli. A gyermek bőrét fokozatosan szoktatjuk hozzá a sugarakhoz s minden alkalommal az egész testnek több részletben való besugárzását végezzük, mert minél nagyobb bőrfelületet érnek az ultraviolet sugarak, an-

nál nagyobb azok biológiai hatása. A besugárzások hatására a közérzet javul, az étvágy, erőbeli állapot, ellenálló képesség fokozódik, a bőr rugalmas, üde lesz, egészséges vörösbarna színt ölt, mert a vérszegénység javul s a vérkeringés fokozódik.

A gyermekkor egyik súlyos bántalma az angolkór. A csontrendszer elégtelen fejlődése, a csontok elgörbülése sokszor az egész későbbi életre kiható, súlyos szépséghibát okoz. Az angolkór megelőzésére, illetve gyors és tökéletes gyógyítására a gyermekek állandó nap-, illetve kvarckura alatt tartandók.

A serdülő gyermek arcborán néha korán jelentkeznek a későbbi bőrhibák első tünetei. Szárazbőrű gyermekek arcán ősszel és tavasszal hámló, viszkető, ekecímás foltok mutatkoznak. Közömbös, zsíros krémmel, vagy kénes kenőccsel való kezelésre ezek hamar meggyógyulnak.

A zsírosbőrű gyermekeken már nagyon korán mutatkozhatnak a pórusok túlgulata: mitesszerek, apró pattanások képződnek. A gyakori, fokozott tisztálkodás mellett időnként gőzölés és a mitesszerek kinyomása célszerű. Ha a zsírosság nagymértékű, már a gyermekkorban indikált a Röntgen-besugárzás.

Dr. Hárnik Heléna.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Tájékoztalan, Pozsony. Mi is olvastuk az említett interjút abban a pozsonyi napilapban. Ön csakugyan tájékoztalan lehet, ha nem ismeri a hasonló interjúk technikáját, melyek sokkal inkább a kérdező véleményét tartalmazzák, mint a kérdezettét. Az illető ur (az interjúval) többször kopogtatott már ajtónkon és csupán a sikertelenség változtatta meg oly alaposan véleményét a lapról. A megintertjüvölt roppant írói kvalitásait ostobaság volna erre föl kétségbevonni; bizonyos, hogy a legnagyobb magyar prózairók egyike, de véleménye annál kevésbé lehet döntő számunkra, minthogy ismerjük az illető abszolút tájékoztalan-ságát szlovenszkói kérdésekben. A fiatalur, aki a Nagy Név mögé rejtőzve rukkolt ki kifogásaival, hogy ily előkelő csomagolásba burkolhassa kisigényű vé-

lekedését s így házalja le vele Szlovenszki irodalmi közvéleményét, korántsem oly kérlelhetetlen bajnoka a „nívónak“, mint amilyen lenni szeretne, mert minden sora és gondolata a legdurvább arculcsapása annak, amit irodalmi színvonalnak neveznek általában. Az író értékét elvégre mégiscsak termése s nem a fórumokon(?) való handabandázás határozza meg. Bennünket különben az egész eset nem érdekel tulságosan. Küldeményét köszönjük!

T. E., Eperjes. Kérdéseire levélben válaszolunk részletesen. Levélünk bizonyára birtokában van már.

P. E., Tornalja. Levelet küldöttünk címére. Novelláját csak akkor küldhetjük vissza, ha megfelelően felbélyegzett és megcímezett borítékot juttat hozzánk.

Leközöljük az „Egy nóta“ című verset, a többi átadtuk a Nagyasszony szerkesztőségének.

K. A., Rimaszombat. „Ródlizás“ című kis karcolatát nem tudjuk beilleszteni a Képes Hét anyagába, minthogy lapunk következetesen nem közli ezt a genre-t. Napilapba való.

Virágsziv, Komárom. A Képes Hét nevében köszönöm, amit érte tett. A boldog emlékezetű Uj Munka idejéből természetesen emlékszem még nevére, s különben is sokszor olvastam gyönyörködve itt-ott megjelent verseit. Amít most küldött, talán kissé tulerotikus. Szívesen venném, ha mást — esetleg választékot — küldene s egyet-kettőt időnként folyamán föltétlenül leközölnénk. Verskötetete hamarosan kritikát kap, már kiadtuk az illetékes kritikusnak.

Katholikus. Alapjában véve, mi is osztjuk véleményét. De nem lehet feladatunk, hogy politizáljunk és értéketeket mondjunk. A „legerélyesebb“ szó csupán az illető államférfi technikai rátermettségére vonatkozott s korántsem akar értékjelző lenni. Minden jóízű ember, akármilyen vallású, természetesen elítéli a tolerancia nélküli, vallás-üldöző embereket és tudja, hogy önmaguk alatt ássák a talajt. Uti figura doctet: így volt Nérónál és másoknál is.

Krematórium. Prágában van. Mindenemü fölvilágosításért forduljon a következő címre: Krematorium, kancélár, Praha I., Staromestké nám. 8. (Német levelezés.)

Gör. kat. lelkész. Intését föltétlenül megszívleljük. Azt hiszem, ha figyelemmel kísérté a Képes Hét legutóbbi száma, semmi olyat nem talált már, ami a legcsekélyebb mértékben megbotránkozathatta volna. Igyekszünk minden egészséges igényt kielégíteni s a jövőben bizonyára teljes megalézással veheti kezébe a lapot. Ne nehezeltessen az egyetlen magyar képes lapra, amely nem pornográfia! Nézze meg a többieket! Valóban, szélsőséges libertinage-al és baloldalisággal nem vádolhatnak meg bennünket s méltóztassék elhinni, hogy a másik oldalról csaknem több gáncs ér. Előfizetését köszönjük.

Egy olvasó. Bizonyára a valóságban is léteznek olyan önfeláldozó nők, mint Kosáryné Réz Lola „Iskolanővér“ című novellájában, mely annyira megnyerte tetszését. Higyje el, hogy a filmszínésznők, kacér asszonyok, luxusbabák, pénz és élvezetsóvár leányok csak a társadalom ragyogó és izgatott felszínét alkotják. Róluk tud az ember a legtöbbet, mert mindenütt beléjük ütköznek, vagy legalább a neveikbe, de a szerencsétlen felszín alatt, a mélyben sok hü és igaz asszonyszív dobog, odaadó, dolgozó, egyszerű asszonyszívek, csak meg kell őket találni és érteni, mert ők nem ragyognak és nem jönnek elő premierplanba, a reflektorok fényözönébe. Mi, sajnos, itt Prágában nem igen ismerünk személyesen sok magyar nőt, de meg vagyunk győződve, ha körülnézünk szűkebb körében, több olyan odaadó és bájos nőt talál, mint amilyen Kosáryné Réz Lola iskolanővére volt.

Falusi asszony. Hamarosan irunk annak a festőnek, akinek a Képes Hét 11. számában „V. L. S.“ jelzés alatt üzenünk. Amint jelentkezik, vagy képet küld Önhez utasítjuk azzal, hogy Nagyságos Asszony hajlandó képet venni. V. L. S. nevében előre köszönjük, hogy ily nagy-lelkűen segítségére sietett és örülünk, hogy V. L. S. általunk talált nemes mecenást.

Model. Ha súlyban 58 kiló, kora 18 év, nagysága 162 cm. és emellett jó alakja és kellemes arca van, tartása pedig elegáns, mozdulatai kecsesek, könnyen elhelyezkedhet egy prágai varrószalónban mannequinként. Amennyiben jó fényképet küld, szívesen megteesszük Ön helyett az első lépéseket.

H. M., Somorja. Természetesen az idén is lesz Keleti Mintavásár. Idejét a napilapok közölni fogják.

„Alarcosbál“ című verse egyelőre nem üti meg a mértéket. Küldjön jobbat.

G. G. M. Szíveskedjék a fordítás ügyében érintkezésbe lépni Neubauer Pál dr. ural (Praha, Panská ul. 12. II., Prágai Magyar Hirlap).

Gyermekszépségverseny. Annak, hogy a kis pályázó arcképe a többiekénél kisebb nagyságban jelent meg, nem mi vagyunk az oka. A hiba ott van, hogy tulajcsiny képet kaptunk. Ha minden pályázó egyforma nagyságu képet küldene, akkor nem történhetne meg, hogy egyik kép nagyobb, illetve kisebb lenne, mint a másik. Szíveskedjék új arcképet küldeni, nagyon szívesen leközzöljük még egyszer. A pályázat még tart.

P. P., Losonc. Higyje el, őszintén elcsodálkoztunk, amikor kezünkbe kaptuk a modern francia irodalomnak beküldött szubtilis elemzését. Sohasem hittük volna, hogy egy-két ismert néven kívül, akikkel állandóan érintkezünk, vannak még Szlovenszón emberek, akik ily — szakembert megszégyenítő hozzáértéssel és finom kritikával foglalkoznak a hasonló erotikus problémákkal. Gratulálunk, örülünk és szerkesztőnk, aki maga is gyakran elpepecsel sajnos, egyre gyűrűlő szabad óráiban, a francia literatura intimitásai, szívesen áll rendelkezésére. Ugyszintén Krammer Jenő dr. tanár Érsekujváron is. — 1. A „Commerce“ kapható Prágában a Topic cégnél (Národni tr.), de jobb, ha egyenesen Párisból hozatja meg. — 2. Valéry Larband egyetlen versét olvastam magyarul, az azóta megszünt budapesti Pandórában. A Nord-Express volt. — 3. Bleu-Blanc-Jeune a címe, a N. R. A. kiadásában jelent meg. — 4. A neokatolikus irány problémájában nem vagyunk önnel teljesen egy véleményen. Mig a francia neokatolicizmus inkább esztétikai, az angol szociális, (Chesterton, Hillaire, Belloc), az olasz pedig politikai (Papini, Marinetti). Mind a három a szentágostoni fejlődési utat tartotta be, ebben igaza van. A francia nem ujkéletű: fejlődéstörténelmileg visszamegy a német romantikusokhoz, akik — mint bizonyára tudja, — a középkor felfedezésével együtt a katolicizmust is ujre fölfedezték. (Érdekes, miként a neothomizmus atyamestere zsidó volt: Bergson, ugy zsidó volt a német romantika katolizáló irányának három nagy asszonyalakja is, Dorothea Schlegel, Veidt és Mendelsohn asszonyok. Hoffmann, Schlegel, Novalis, Brentano, Tieck katolicizmusát átvette a francia romantika, Chateaubriand stb., de főleg a század közepe után megindult szimbolizmus. Még Baudelaire sátánizmusa is benne ered, nem szólva Verlaine szerafikusságáról, vagy Huysmannsról. A modern francia neokatolikusok a szimbolizmtól vették át a kész sémát. Maritainé és Henry Massis nem tagadják. (Jugements, Trois Reformateurs, Défense de l'Occident.) De a politikai „nekonzervativizmus“ utjai régen elváltak az irodalmi neokatolizmustól: az ő atyamestereik Nietzsche és Sorel s egyik águk a Mauras-szal, Daudet-val régen összevesztett Rómával, másik águk pedig — Coty parfümgyáros fasisztáihoz pártolt.

Siránczó, Beregszász. A magyar ifjúság problémájával a közel jövőben gyak-

ran foglalkozni fogunk, csak türelem. Addig is megnyugtathatjuk: nagyon ismerjük őket, azt a „szélsőbal“ szárnyát is, melyről ir. Belsőleg csaknem teljesen egyetértünk velük, tudjuk, hogy jó és tiszta fiuk és jót akarnak. Persze egyuttal tulokat is akarnak: körülbelül azt, amit minden fiatal ember: a világ összes problémáját maradék nélkül megoldani. Idővel problémakörük bizonyára megszűkül. — Nem baj, ami most velük történik. Tulbuzgalmukban rossz helyre orientálódtak, oda, ahol galád módon politikai célokra használják ki ártatlan-ságukat, de meg vagyunk győződve, hogy hamarosan minden rendbe jön. Győrynek és másoknak nagy részük van Keszler-Balogék megindításában, most nem hagyják elkallódni őket és nem engedik, hogy deszperádókká váljanak. Az ut, amelyen elindultak, nagyon üdvös és célravezető.

Kilimax. A walesi herceg tényleg swaetert hordott szmokingjához, mellény helyett, egy esti sportmeetingen. De várnia kell, amíg ez a divat átmejj a közhasználatba.

A Képes Hét 10. számában közzölt kereszt-szövejtvény megfejtése:

Vizszintes sorok: 1. Magyar Nemzeti Muzeum, 18. Uruguay, 19. ormota, 20. Zulu, 21. Zsr, 22. Lapis, 24. Hizván, 25. Szigfrid, 29. . . Negra, 32. Sk, 33. Álkules, 34. Py., 35. Ökr., 36. Zaza, 38. Ma, 40. Ateir, 42. Ab, 44. Blc, 45. Magas Tátra, 49. Gida feős, 51. Ely, 52. Sa, 53. Zbet, 55. Egerész ölyv Sólom, 62. Yokahama és Nagaszaki, 63. Er, 64. Amt, 65. Tyr., 66. Karth., 67. S az, 69. Ágyutöltelék, 72. Óá, 73. Slevort, 75. Ör, 76. Haarle., 77. Zita, 78. Altruista, 80. My., 81. Obester, 85. Leirta, 86. Tram, 88. Ni, 89. Irtás, 91. Nj, 92. .étirü., 93. Ezeregyéjszaka, 98. Av., 99. Orien., 101. Sztaköztő, 102. Obe., 103. Mult időknek vértanui.

Függőleges sorok: 1. Muzsám Meny-asszonyom, 2. Arszlaan, 3. Gurik, 4. Yg, 5. Au, 6. .ra, 7. Nylissaa, 8. .mop, 9. Zrinyi a hős története, 10. Emse, 11. Tó, 12. It, 13. Maharadzsa, 14. Zazza, 15. Euv, 16. Ulászló, 17. Munkácsi Mihály művei, 23. Ad, 26. Gula, 27. Fl, 28. Rc, 30. Görgey Arthur, 31. Rk, 34. Persze, 37. A betyár, 41. Tt, 43. Baboskert, 46. .gyeke-zete, 47. Sseh, 48. Taragr, 50. Felzaklata, 56. Gör, 57. Emmyt, 58. Satu, 59. Lnyl, 60. Yg, 61. Októ., 68. Alibi, 69. Ao, 70. Toll, 70. a. Eait, 71. Lasa, 74. Vasizet, 79. Rijjak, 80. Marabu, 82. Treni, 83. Etr., 84. Ráeső, 87. Ri, 90. Szgk, 92. Eköt, 93. Eil, 94. Yin, 95. Skv, 96. Zöe, 97. Atr., 100. Ru, 102. On.

A helyes megfejtők közül az értékes kozmetikai etuit Garai Endréné, Losonc s a nagyüveg 4711-es kölnivizet Stepanóy Augustia, Nagyszombat, nyerték.

Felelős szerkesztő: Szvatkó Pál dr.

Főmunkatárs: Márai Sándor.

Kiadó: Tarján Ödön.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Praha II., Panská 12/III. — Nyomatott: Mercy Heinrich Fia nyomdájában, Prágában

A nyomásért felelős: J. Charvát.

A lap küldését a postaminisztérium a 216.729. VII. 1928. sz. alatt engedélyezte

**M
A
N
D
A
R
I
N**

**M
A
N
D
A
R
I
N**

SOCIETE ANONYME GEMERIENNE A ROZNAVA

BERGHOFFER JÁNOS
MAGKERESKEDÉSE

POZSONY

GRAND HOTEL ÉTTERMEI
ÓTATRAFÜRED — STARÝ SMOKOVEC

A világ legolcsóbb magaslati helye. — Elsőrendű francia konyha. — Jazz-band — Bar Modain-tánc. — Husvétii ünnepek alatt is nyitva. — Új vendéglős Vorácsek János

SCHMIDT I. L.

KERTÉSZETE ÉS FAISKOLÁJA
Bratislava (Pozsony)
Zergehegyi ut 680 szám.

Ajánlja elsőrangú gyümölcsfákat, díszfákat, rózsákat és élő virágait. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

HIRDESSZEN A „KÉPES HÉT“BEN!

Kedvelt postaküldemények

1 kg. szárított uri gomba	75.—
1 postacsomag 4 doboz à 1 kg. paradicsom	42.—
1 postacsomag 4 doboz à 1 kg. 4-féle finom kompot	45.—
1 veder 6 kg. vörösfonya vadhusos	85.—
1 veder 5 kg. szamóca lekvár, prima	75.—
1 veder 5 kg. kajszinbaraeklekvár, prima	100.—
1 veder 5 kg. málnalekvár, prima	70.—
1 postaládika 5 kg. cukrozott gyümölcsese	140.—
1 postaládika 5 kg. finom csokoládés dessert	170.—
1 postaládika 5 kg. karlsbadi gyógyszilva-különlegesség	160.—
1 postakanna 5 kg. szavatolt tiszta világos mész	92.—

Bérmentve szállítja a

Rimaszombati konzervgyár r.-t.
Rimavská-Sobota—Rimaszombat

Rendeljen még ma!

Csillárok, hálószoba ámpolnák, állólámpák, írógarnitúrákat stb. márvángból és alabástromból gyári áron szállít

HORN LAJOS

UTÓDA

Kőipar-gyártelep
BAŇSKA - BYSTRICA

Felkérjük t. előfizetőinket, hogy előfizetési díjaikat most már, minden zavar elkerülése végett kiadóhivatalunkhoz beküldeni sziveskedjenek.

A Képes Hét előfizetési díja egész évre 140.—, félévre 72.—, negyedévre 36.—Kč. Külföldre egész évre 164.— Kč, félévre 85.— Kč, negyedévre 45.— Kč.